

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ МИТНОЇ СПРАВИ ТА ФІНАНСІВ
ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

на тему «Міжнародна інвестиційна привабливість регіонів України в умовах
євроінтеграції»

Виконав: студент групи ЕМ 20 –2

Спеціальність 292 «Міжнародні
економічні відносини»

Довбань Данило Сергійович

Керівник: к.е.н., доц., доцент кафедри
міжнародних економічних відносин,

Стеблюк Н. Ф.

Дніпро – 2024

АНОТАЦІЯ

Довбань Д.С. Міжнародна інвестиційна привабливість регіонів України в умовах євроінтеграції. Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр» за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини». – Університет митної справи та фінансів, Дніпро, 2024.

Об'єкт дослідження – процес формування міжнародної інвестиційної привабливості регіонів.

Предмет дослідження – теоретичні, методичні та практичні аспекти міжнародної інвестиційної привабливості регіонів країни.

Мета роботи – дослідити теоретико–методичні аспекти міжнародної інвестиційної привабливості регіонів та розробити заходи щодо залучення прямих іноземних інвестицій у регіони України в умовах євроінтеграції.

Методи дослідження: абстрактний, аналізу, узагальнення та синтезу, а також спеціальні методи: статистичний, рейтинговий, графічний.

Визначено сутність понять «інвестиції» та «інвестиційна привабливість регіонів», моделі формування інвестиційного ландшафту, вплив цифровізації на рівень залучення інвестиційних ресурсів та формування інвестиційного ландшафту.

Виявлено методи оцінки інвестиційної привабливості регіонів України, головні вектори та перспективи розвитку економічних сфер України та який вплив вони мають на загальну інвестиційну привабливість держави.

Запропоновано шляхи та напрями залучення інвестицій в Україну та її регіони, в контексті післявоєнного відновлення та євроінтеграції.

Одержані результати можуть бути використані у подальших наукових дослідженнях щодо оцінки інвестиційної привабливості певної території.

Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків. Робота викладена на 76 сторінках, містить 24 таблиці, 8 рисунків, 3 додатки. Список використаних джерел містить 85 найменувань.

КЛЮЧОВІ СЛОВА : ІНВЕСТИЦІЇ, ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ, ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ, МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА, ВІДНОВЛЕННЯ.

ANNOTATION

Dovban D.S. International investment attractiveness of the regions of Ukraine in the conditions of European integration. Graduation work for obtaining a higher education degree «bachelor» in the specialty 292 «International Economic Relations». University of Customs and Finance, Dnipro, 2024.

The object of the research is the process of formation of international investment attractiveness of regions.

The subject of the study is the theoretical, methodical and practical aspects of the international investment attractiveness of the country's regions.

The purpose of the work is to investigate the theoretical and methodological aspects of the international investment attractiveness of the regions and to develop measures to attract foreign direct investment to the regions of Ukraine in the context of European integration.

Research methods: abstract, analysis, generalization and synthesis, as well as special methods: statistical, rating, graphic.

The essence of the concept of "investment" and "investment attractiveness of regions", models of formation of the investment landscape, the impact of digitalization on the level of attraction of investment resources and formation of the investment landscape are determined.

The methods of assessing the investment attractiveness of the regions of Ukraine, the main vectors and prospects for the development of the economic spheres of Ukraine and the influence they have on the general investment attractiveness of the state are revealed.

Ways and directions of attracting investments to Ukraine and its regions in the context of post –war recovery and European integration are proposed.

The obtained results can be used in further scientific studies regarding the assessment of the investment attractiveness of a certain territory.

The qualification work consists of an introduction, three sections, and conclusions. The work is laid out on 76 pages, contains 24 tables, 8 figures, 3 appendices. The list of used sources contains 85 items.

KEY WORDS : INVESTMENT, INVESTMENT ATTRACTIVENESS, EUROPEAN INTEGRATION, INTERNATIONAL ECONOMY, RECOVERY.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МІЖНАРОДНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНІВ.....	8
1.1. Економічний зміст поняття «інвестиційна привабливість регіонів»	8
1.2. Основні фактори впливу на інвестиційну привабливість регіону	14
1.3. Методи оцінки міжнародної інвестиційної привабливості.....	18
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1.....	23
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ МІЖНАРОДНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ.....	25
2.1. Аналіз інвестиційної діяльності України.....	25
2.2. Оцінювання міжнародної інвестиційної привабливості регіонів України ..	32
2.3. Аналіз привабливих галузей для іноземних інвесторів	37
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2.....	40
РОЗДІЛ 3 РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЙ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РЕГІОНАХ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	42
3.1. Стратегії залучення інвестицій в рамках післявоєнної вібудови та євроінтеграції	42
3.2 Адаптація світового досвіду країн у післявоєнній відбудові України.....	48
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3.....	58
ВИСНОВКИ	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	62
ДОДАТКИ	70

ВСТУП

Актуальність теми. Залучення інвесторів до післявоєнної відбудови України є критично важливим для стабілізації економічного та соціального розвитку держави. Враховуючи поточну політичну та економічну ситуації, вивчення інвестиційної привабливості регіонів стає ключовим аспектом для розробки ефективних стратегій залучення інвестицій та прискорення розвитку і відновлення країни в цілому. Інвестиції забезпечують не лише необхідний капітал для відновлення інфраструктури та підтримки економіки, а й створюють нові робочі місця, сприяючи зниженню безробіття та підвищенню життєвого рівня громадян. Це, у свою чергу, сприяє підвищенню економічної стабільності та добробуту населення, а також покращенню загальної якості життя. Кожна країна має свої унікальні обставини та виклики, що потребують адаптації загальних підходів до конкретних місцевих умов. Особливо важливим є врахування регіональних відмінностей у рівні розвитку, наявності ресурсів та інфраструктурних можливостей, що вимагає ретельного аналізу та планування. Відмінності у рівні економічного розвитку різних регіонів можуть суттєво впливати на ефективність залучення інвестицій, тому необхідно розробляти індивідуальні стратегії для кожного регіону. Ці стратегії повинні враховувати місцеві особливості, наявність природних ресурсів, стан інфраструктури, рівень кваліфікації робочої сили та інші ключові фактори. Спираючись на наявний міжнародний досвід повоєнного відновлення, можливо скласти прогресивну та вигідну стратегію відновлення України, враховуючи особливість та специфічність умов, в яких знаходиться держава сьогодні.

Вивченню питань інвестиційної привабливості та інвестиційного клімату приділили увагу такі вітчизняні та зарубіжні вчені Недашківський М., Данілов О., Гуткевич С., Давиденко Н., Аранчій Д., Крихівська Н., Чернишова Г., Кербікова А., Письменна О., Гулик Т., Іванова Н., Небрат В., Гура А., Мочерний С., Жук М., Сазонець І., Сенів Б., Макдональд Р., Пулій О., Пухальський В., Бейлі А., Мацібора Т., Антоніос З., Болаєв А., Довгань Ю. та

інші. Дослідники зробили вагомий внесок в дефініцію поняття «інвестиції», проаналізували різні методи для визначення інвестиційної привабливості держав і регіонів. Незважаючи на значні дослідження в галузі інвестування питання залучення інвестицій і формування міжнародної інвестиційної привабливості регіонів України залишається актуальним.

Мета роботи: дослідити теоретико –методичні аспекти міжнародної інвестиційної привабливості регіонів та розробити заходи щодо залучення прямих іноземних інвестицій у регіони України в умовах євроінтеграції.

Досягнення поставленої мети зумовило вирішення таких завдань:

- визначити економічний зміст поняття «інвестиційна привабливість регіону»;
- виокремити чинники, які мають безпосередній вплив на інвестиційну привабливість регіонів;
- визначити методи оцінки міжнародної інвестиційної привабливості;
- проаналізувати стан інвестиційної діяльності України;
- оцінити рівень міжнародної інвестиційної привабливості регіонів;
- розглянути і проаналізувати привабливі галузі для іноземних інвесторів у часи війни;
- визначити стратегії залучення інвестицій та реалізації інвестиційних проєктів в рамках післявоєнної вібудови та євроінтеграції;
- дослідити можливості адаптації досвіду країн Європи у післявоєнній відбудові України;

Об'єктом дослідження є процес формування міжнародної інвестиційної привабливості регіонів.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти міжнародної інвестиційної привабливості регіонів країни.

Методи дослідження. У процесі виконання поставлених завдань використано загальнонаукові методи: абстрактний, аналізу, узагальнення та синтезу, а також спеціальні методи: статистичний, графічний, класифікацій, рейтинговий.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою для виконання кваліфікаційної роботи стали фундаментальні та практичні наукові дослідження (монографії, наукові статті), що стосуються питань інвестиційної привабливості та євроінтеграції, матеріали й аналітичні звіти міжнародних організацій та спеціалізованих установ, аналітичні звіти та матеріали Державної служби статистики, норми міжнародного та вітчизняного законодавства у сфері залучення інновацій та регулювання інвестиційної діяльності, власні дослідження.

Практична значущість дослідження полягає в тому, що дослідження дозволить виявити ключові чинники та фактори, які впливають на інвестиційну привабливість регіонів. Результати можуть бути використані у процесі розробки конкретних стратегій та заходів, спрямованих на залучення інвестицій для конкретної країни або регіону, враховуючи специфічність економічних і політичних обставин, в яких держава опинилась на момент інвестування.

Апробація результатів дослідження. Результати досліджень доповідались автором роботи на Міжнародній науково –практичній конференції «Цифрове суспільство: міжнародні економічні відносини, управління, фінанси та соціум» (м.Дніпро, 2024 рік) з тезами доповіді на тему «Цифровізація як фактор змін у міжнародних економічних відносинах».

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Робота викладена на 76 сторінках, містить: 24 таблиці, 8 рисунків, 3 додатки. Список використаних джерел містить 85 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МІЖНАРОДНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНІВ

1.1. Економічний зміст поняття «інвестиційна привабливість регіонів»

Інвестиції відіграють ключову роль у процесі економічного розвитку, оскільки вони сприяють оптимальному функціонуванню виробничих та господарських процесів, сприяють розширенню ресурсної бази, а також створюють необхідні умови для проведення нових науково – дослідницьких робіт та реалізації важливих проєктів. Важливо враховувати, що зростання інвестиційної активності в країні є необхідним чинником для збереження стабільності економічного середовища та забезпечення підтримки рівня життя громадян. Такий підхід сприяє не лише покращенню економічних показників, але й забезпеченню загального добробуту суспільства.

В сучасній економічній літературі значну увагу звертають на визначення сутності поняття «інвестиції». Вітчизняні автори, такі як Могилевська О. [1], Слободяник А. [1], Мацибора Т. [2], Недашківський М. [3], Данілов О.[3], а також Диха М. [4], розглядають цю проблему з різних позицій, включаючи кейнсіансько–неокласичний синтез, уточнення принципів обчислення інвестиційних витрат, розробку вдосконаленої класифікації інвестицій як системи супідрядних понять довгострокового капіталовкладення. Наприклад, К. Макконелл [5] та С. Брю [5] продовжують традиції кейнсіансько – неокласичного синтезу, утримуючи категоріальний апарат Дж. Кейнса без істотних змін, тоді як Степаненко С. [6] та інші використовують іншу дефініцію «інвестицій», яка існувала до Дж. Кейнса: «інвестиції – це метод розміщення ресурсів, який має гарантувати і забезпечити збільшення або збереження суми капіталу» [6].

Вітчизняні дослідники також працювали над розкриттям поняття «інвестицій», такі як Усов М. [7], Сергієнко Ю. [8], Гелеверя Є. [8], Гуткевич С. [9], Пухальський В. [10], Сенів Б. [11] та Череп А. [12].

Узагальнюючи напрацювання вищезазначених дослідників можна сказати, що інвестиція – означає економічну операцію, яка полягає в придбанні основних фондів, нематеріальних активів, корпоративних прав або цінних паперів у обмін на гроші або майно.

В економічній науці, як об'єкт ретельного вивчення, «інвестиції» стали важливим питанням на зламі ХХ –ХХІ століть. Детально проаналізувавши визначення цього терміну, можна знайти схожі погляди у працях відомих зарубіжних та вітчизняних економістів. Так, за словами О. Задоя [13], інвестування має на меті розширити наявність коштів у майбутньому, шляхом їхніх витрат ще сьогодні. С. Степаненко [6] теж розглядає інвестиції як засіб, що повинен зберігати або прискорювати зростання капіталу, одержуючи при цьому позитивний дохід. Українські економісти, Н. Давиденко [14], С. Степуріна [15] і В. Дериховська [15], а також роботи з фінансово –економічного словника та книг «Мікроекономіка» і «Макроекономіка», за К. Макконелл [5] та С. Брю [5], узгоджуються з цим підходом, описуючи інвестиції як вкладення грошей або капіталу з метою його збільшення або для виробництва ресурсів.

Тобто інвестиції представляють собою важливий аспект економічної діяльності, що має різноманітні форми та виявляється у різних видах. З метою забезпечення більшої структурованості та систематизації в обліку, аналізі та стратегічному плануванні інвестицій, вони поділяються за різними критеріями (таблиця 1.1). За допомогою такої класифікації можна краще розуміти інвестиційну діяльність та ефективніше взаємодіяти з нею. Такий підхід дозволяє зорієнтуватися в різноманітності інвестиційних можливостей та визначити оптимальні шляхи їх використання для досягнення стратегічних цілей [16].

Інвестиції це широка економічна категорія, відмінна від простих довгострокових капітальних вкладень. Інвестиції здійснюються в певні проєкти

та галузі, і для визначення перспектив інвестування, інвестори використовують різні методи оцінки інвестиційної привабливості [17].

Таблиця 1.1 – Класифікація форм інвестицій за ознаками

Ознаки	Розуміння форм інвестицій
За об'єктами вкладень	Реальні інвестиції означають вкладення коштів у реальні активи, які можуть бути матеріальними (наприклад, обладнання, нерухомість) або нематеріальними (наприклад, інтелектуальна власність, інноваційні технології). Фінансові інвестиції, з іншого боку, означають вкладення коштів у різні фінансові активи, серед яких цінні папери є одним із найважливіших видів. Це може включати інвестування у акції, облігації, паї інвестиційних фондів, депозитні вклади тощо. Фінансові інвестиції зазвичай менше пов'язані з фізичними активами і більше орієнтовані на здобуття прибутку від зміни цін фінансових інструментів.
За характером участі в інвестуванні	Прямі інвестиції – коли інвестор безпосередньо вкладає кошти у конкретний регіон або галузь. Наприклад, якщо особа купує акції певної компанії або інвестує у створення нового бізнесу, це будуть прямі інвестиції. Непрямі інвестиції, навпаки, інвестування через посередників або фінансові установи. Наприклад, коли інвестор купує акції через брокера чи вкладає кошти у фондовий ринок через інвестиційний фонд, це будуть непрямі інвестиції. Тут гроші інвестора йдуть на придбання цінних паперів або участь у фінансових інструментах, а не безпосередньо в об'єкти або галузі.
За періодом інвестування	Короткострокові інвестиції – це залучення капіталу на період не більше ніж один рік. Це може включати короткострокові депозитні внески, купівлю короткострокових ощадних сертифікатів, інвестування в фінансові інструменти з коротким терміном повернення (наприклад, облігації з коротким строком погашення). Довгострокові інвестиції – це вкладення ресурсів на період більше ніж один рік. Це може включати інвестування у нерухомість, акції компаній на довготривалій період, розробку нових технологій та продуктів, інфраструктурні проекти та інші види інвестицій, які передбачають довгостроковий термін повернення капіталу.
За регіональною ознакою	Внутрішньодержавні інвестиції відносяться до вкладень коштів у об'єкти інвестування, які розташовані всередині меж країни. Це може включати вкладення в розвиток внутрішнього ринку, створення нових галузей чи розвиток існуючих, інвестування в інфраструктуру та інші проекти, що сприяють економічному зростанню в межах країни. Закордонні інвестиції, або іноземні інвестиції, означають вкладення коштів у об'єкти інвестування за межами власної країни. Це може включати створення або придбання бізнесу за кордоном (прямі інвестиції), інвестування в іноземні акції, облігації чи інші фінансові інструменти (портфельні інвестиції), а також участь у спільних галузях чи інших формах інтернаціонального бізнесу.

Джерело: створено автором на основі [16, 17]

У сфері економіки, фінансів та управління науковці та експерти активно досліджують питання інвестиційної привабливості та факторів, які на неї впливають. Українські вчені, такі як Аранчій Д. С. [18], Крихівська Н. О. [19], Чернишова Г. М. [19], Гайдуцький А. П. [20], Кербікова А. С. [21], Лещук Г. В. [22] та інші, у своїх наукових дослідженнях приділяють увагу підвищенню

інвестиційної привабливості регіонів і України в цілому. Їхні дослідження відіграють важливу роль у розумінні та аналізі інвестиційної привабливості, надаючи важливі вказівки для визначення чинників, які впливають на привабливість інвестицій для країн і регіонів.

Інвестиційна привабливість не лише визначає здатність привертати зовнішні інвестиції, але й є основою для стимулювання економічного росту та підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Це комплексна оцінка фінансового, економічного та правового середовища країни або регіону, що відображає його здатність залучати та утримувати інвестиції. Оцінка інвестиційної привабливості включає аспекти, такі як стабільність політичного та економічного клімату, наявність ефективних правових механізмів, розвиненість інфраструктури, доступність фінансових ресурсів і потенціал для прибуткового вкладання капіталу.

Пошук концепції «інвестиційної привабливості» почався в економічних дослідженнях і публікаціях на початку ХХ століття. Джон Мейнард Кейнс [23], визнаний американський економіст, був серед перших, хто активно вивчав цю тему. У своїй роботі «Загальна теорія зайнятості, відсотків та грошей», він детально досліджував вплив рішень щодо інвестицій на економічний розвиток загалом.

Вітчизняні науковці у своїх працях також активно досліджують і аналізують сутність поняття «інвестиційна привабливість» (таблиця 1.2).

Автори обирають різні аспекти для визначення поняття «інвестиційна привабливість». Давиденко Н. Н. [14] підкреслює важливість аналізу ефективності суб'єкта господарювання через оцінку показників рентабельності, фінансової стійкості, платоспроможності. Аранчій Д. С. [18] визначає «інвестиційну привабливість» через об'єктивні ознаки, ресурси і можливості, які впливають на платоспроможний попит на інвестиції. Гайдуцький А. П. [20] звертає увагу на аналіз порівняльних переваг з конкурентами, що дозволяє кількісно оцінити інвестиційну привабливість через ресурси, стратегію збуту та інші фактори. Кербікова А. С. [21] розглядає можливості майбутнього

розвитку, враховуючи конкурентоспроможність продукції, фінансову стійкість та рівень платоспроможності. Лещук Г. В. [22] використовує комплексний аналіз, включаючи фінансовий стан, аспекти соціальної та інформаційної безпеки.

Таблиця 1.2 – Розкриття поняття «інвестиційна привабливість», її критерії за вітчизняними дослідниками

Автор	Визначення
Давиденко Н. М.	Це комплексна характеристика умов конкретної території держави, що включає оцінку рівня розвитку нормативно – правового забезпечення, людського капіталу, інвестиційної інфраструктури та фінансових можливостей, що значно впливають на прибутковість вкладених основних засобів та інвестиційні ризики.
Аранчій Д. С.	Сукупність об'єктивних ознак, ресурсів і можливостей, які визначають потенційний платоспроможний попит на інвестиції у конкретній країні, регіоні, галузі
Крихівська Н. О., Чернишова Г. М.	Сукупність факторів задля роботи економіки, які б могли зацікавити потенційного інвестора для подальшого вкладення ресурсів
Гайдуцький А. П.	Аналіз і порівняння з конкурентами, яке відбувається за рядом характеристик, таких як ресурсна база, збутова стратегія, наявність інфраструктури, регуляторні умови та економічний потенціал, щоб кількісно оцінити інвестиційну привабливість
Кербікова А. С.	До індексів інвестиційної привабливості території слід віднести: трудовий фонд; виробничий фонд; природноресурсний резерв; резерв економічної інфраструктури; інноваційний фонд; резерв соціальної інфраструктури; фонд транспортної доступності; природоохоронний потенціал; потенціал місткості ринку. Крім цього, важливі: рівень економічної розвиненості, рівень довкілля, індекс безпеки загальної, економічне та правове середовище, а також діяльність території стосовно роботи з інвесторами та інвестиційна діяльність на певній території.
Лещук Г. В.	Це комплекс характеристик соціально – економічного потенціалу території, що стимулює до інвестицій. Це інтегрований індекс, який відображає інвестиційний клімат і інфраструктуру регіону.

Джерело: створено автором на основі [18, 19, 20, 21, 22, 23]

З результатів аналізу підходів можна виділити те, що «інвестиційна привабливість» визначається комплексом факторів, включаючи фінансову стійкість, рентабельність, конкурентоспроможність, ресурси, стратегічність

розвитку та інші аспекти, які впливають на здатність країни або регіону залучати інвестиції, грамотно їх використовувати та забезпечувати стабільний розвиток.

Проте в економічній літературі немає загальноприйнятого визначення терміну «інвестиційна привабливість регіону». Науковці підходять до його формулювання по-різному (таблиця 1.3).

Узагальнюючи можна сказати, що інвестиційна привабливість регіону це показник, який визначає ступінь конкурентоспроможності території на ринках капіталу, праці та інновацій.

Таблиця 1.3 – Визначення поняття інвестиційна привабливість регіону

Автор	Визначення
Асаул А.	Поточний стан регіону та тенденції його розвитку, які знаходять відображення в інвестиційній активності
Верховна Рада України	Відповідність регіону ключовим цілям інвесторів, які включають прибутковість, мінімізацію ризиків та ліквідність інвестицій
Захожай В.	Це комплексна характеристика різних регіонів держави з точки зору ефективності проведення в них інвестиційної діяльності.
Іванова Н.	Це узагальнений аналіз різних територій держави з точки зору економічного стану, індексу потенціалу інвестиційної інфраструктури, варіанти спонукання до інвестиційної діяльності та інших чинників, що суттєво впливають на прибутковість інвестицій і ризики, пов'язані з ними. Інвестиційна привабливість різних регіонів оцінюється при регіональній диверсифікації її інвестиційного портфеля та розробці інвестиційної стратегії компанії.

Джерело: складено автором на основі [24, 25, 26, 27]

Отже, важливо зауважити, що для успішного прийняття рішень з інвестування варто ретельно аналізувати інвестиційний клімат країн та регіонів. Розрахування інвестиційної привабливості полягає у розгляді цієї характеристики як складової, що відображає не лише умови, а й фактори, що впливають на господарську діяльність. Це означає дослідження рівня інвестиційної привабливості відповідних територій, їхню готовність до прийняття інвесторів і створення сприятливого середовища для інвестиційної діяльності.

1.2. Основні фактори впливу на інвестиційну привабливість регіону

Важливо розуміти, що кожна країна і регіон на інвестиційному ринку мають свій рівень привабливості для інвесторів, що одночасно залежить від загального рівня привабливості системи, в якій вони діють. Приймаючи рішення щодо фінансування проекту, важливо враховувати «вагу» багатьох факторів, наприклад стан економіки, політична стабільність, соціальна ситуація та інші, що впливають на доходність інвестицій.

Інвестор, приймаючи рішення щодо напрямків інвестування своїх коштів, аналізує об'єктивні характеристики пропонованого об'єкта інвестування, такі як можливості регіону для залучення інвестицій, сукупність географічних, соціально – економічних, політичних, фінансових, соціально – культурних, організаційні, правові та інші фактори, що можуть залучити інвесторів, також аналізують обмеження, які перешкоджають реалізації цих можливостей, представлені регіональними інвестиційними ризиками [28].

Крім того, важливими чинниками є екологічна стійкість та доступність ресурсів, таких як вода та енергія, які також враховуються при складанні оцінки інвестиційної привабливості. На основі цих широких критеріїв базуються різні підходи і методи для об'єктивної оцінки потенціалу галузі або регіону для інвестицій та подальшого розвитку.

Р. Макдональд і А. Бейлі [29] стверджують, що серед характеристик міста, яке прагне мати найбільшу цінність – це команда керівництва міста з якісним доступом до досвіду інвестицій, яка негайно відреагує, коли це необхідно, щоб полегшити та покращити потік інвестиції в місто. Данчу А. Р., Страт В. А [30] оцінили інвестиційну привабливість регіонів Румунії і ствердили, що прямі іноземні інвестиції (ПІІ) у регіонах Румунії використовують бали вилучення факторів для шести змінних (таблиця 1.4). Результати показують, що є суттєва різниця в привабливості окремих регіонів країни. Снієска В., Зайкіні І. [30], дослідивши регіони Литви, показують, що в

багатьох випадках для інвестицій у Литві вибір міста залежить від доступності та вартості кваліфікованої робочої сили, ціни на ресурси та ринку (таблиця 1.4).

Згідно з висловленням Г. Рзаєва [32] та В. Вакулової [32], до цього комплексу факторів відносяться розвиток продуктивних сил, стан інвестиційного ринку, функціонування фінансово –кредитної системи, наявність законодавчої бази в країні та сприятливість умов для іноземних інвесторів [32].

Тобто для аналізу інвестиційної привабливості території важливо враховувати різноманітні чинники, які можна об'єднати у великі групи за їх змістом. Факторна оцінка використовує це узагальнення, щоб працювати не з кожним окремим показником, а з групою, яка представляє собою єдиний фактор.

Таблиця 1.4 – Чинники, які впливають на інвестиційну привабливість міст і регіонів за зарубіжними вченими

Автори	Чинники
Макдональд Р. і Бейлі А.	1) потенціал зростання економіки, висококваліфікована робоча сила та стійкість до зовнішніх шоків і економічного спаду; 2) надійне транспортне сполучення, як внутрішньоміське, так і міжміське (на національному та міжнародному рівнях), а також система транспортування, яка може підтримувати розширення економіки; 3) лідер міста має бути проінвестиційним, який надає пріоритет міським інвестиціям, має багато послідовних політик, має гарне ставлення до профілю та має переговорну силу з центральною владою; 4) зосереджено на доставці, чуйно реагує на систему планування, яка підтримує інвестиції, має команду з хорошим доступом до досвіду інвестицій і допоможе негайно, коли це необхідно, щоб полегшити інвестиції.
Данчу Р., Страт А	1) праця; 2) агломерація; 3) інфраструктура; 4) знання; 5) ринок; 6) вартість і фіктивна змінна як загальні детермінанти вимірювання місця притоку прямих іноземних інвестицій
Снієска В., Зайкіні І.	1) політична стабільність та юридична безпека; 2) наявність інфраструктури; 3) наявність кадрового потенціалу; 4) зростання економічного; 5) доступність і розмір ринку; 6) зарплати, рівень податків і вартість життя; 7) наявність і вартість нерухомості; 8) якість освіти; 9) якість життя; 10) якість досліджень та інновацій; 11) початкова екосистема

Джерело: створено автором на основі [27, 30, 31]

Для ефективного управління інвестиційною привабливістю необхідно розуміти, що її формування залежить від різних чинників, які можуть підвищувати або знижувати її рівень. Усі ці чинники можна класифікувати у декілька груп: організаційно–правові, екологічні, політичні, законодавчі, економічні, соціальні, виробничі, інноваційні, інфраструктурні, споживчі, кримінальні, ресурсні, працевлаштування та інші. Вітчизняна авторка, Панухник О. В. [35], в своїй роботі «Війна та український бізнес», визначила наступні чинники, що представлені в таблиці 1.5, які мають вплив на інвестиційну привабливість певної території.

На рівні регіону можна розглядати три основні групи факторів, які мають вплив на його інвестиційну привабливість [34]: статичні, які не зазнають впливу управлінських структур і тому є мало піддатливими до управління; інерційні, які для досягнення позитивної зміни вимагають системного та тривалого управлінського впливу; динамічні, які реагують на управлінські втручання шляхом відповідної динамічної реакції. Фактори, які визначають рівень інвестиційної привабливості країни з погляду інвесторів, об'єднують у три великі групи показників (рис 1.1) [34]. Складність і різноманітність цих факторів вимагають збору значного обсягу статистичної інформації та використання відповідних аналітичних методів для оцінювання інвестиційної привабливості. Інвестори приділяють велику увагу об'єктивності своїх досліджень, тобто вони прагнуть отримати повний набір інформації не лише про чинники, що сприяють підвищенню інвестиційної привабливості предмету інвестицій, але й про ті, які потенційно стануть «шкідливими» для інвестора. Інвестори проводять комплексну оцінку загального впливу цих факторів, щоб визначити привабливість соціально – економічної системи в цілому. Такий підхід зумовлює необхідність чисельної оцінки привабливості інвестицій, яка повинна враховувати різноманітні вимоги та потреби інвесторів. Цей показник повинен бути не лише економічно обґрунтованим, але й враховувати специфіку і особливості конкретного ринку, що дозволяє зробити оцінку більш точною і адаптованою до конкретних умов інвестування.

Таблиця 1.5 – Загальні чинники які впливають на інвестиційну привабливість країн та регіонів

Чинник	Сутність
Природно – географічна місткість	Кількість і якість сировинних ресурсів: мінеральні ресурси; земля і вода; паливно –енергетичний; різні види руд і металів.
Працездатність	Демографічна ємність регіонів: густота населення; робоча сила; кількість робочої сили та її якість; середньомісячна заробітна плата за працю; кількість безробітних; вік працевлаштованих і безробітних; навички та кваліфікація безробітних.
Виробнича потужність	Виробнича потужність: валовий регіональний продукт (ВРП); стан основних засобів; продуктивність факторів виробництва; спеціалізація регіону за секторами та галузями; обсяг імпорту та експорту.
Інноваційний потенціал	Науково –технічний потенціал регіону: науково –технічні досягнення; які мають науковий ступінь; обсяг науково –технічних проектів; ті, хто займається дослідженнями; науково –дослідні центри та їх філії в регіонах
Інституційна спроможність	Національне та місцеве законодавство: права споживачів; принципи корпоративного управління; здорове конкурентне середовище; умова ведення бізнесу та надання інформації; бухгалтерська та статистична звітність; фінансові ринки та розвиток інститутів
Ємність інфраструктури	Інфраструктурне забезпечення: стан забезпеченості регіону водою та електроенергією; наявність аеропорту, автомобільних і залізниць; розвиток інформаційно –комунікаційних технологій.
Фінансова спроможність	Основний критерій фінансового потенціалу: кредити, надані комерційними банками на підприємницьку діяльність; обсяг грошових коштів, внесених населенням у банки як у національній, так і в іноземній валюті; сума вкладів юридичних осіб у банках (як у національній, так і в іноземній валюті).
Ємність споживання	Попит населення регіону на споживання: заробітна плата; всі інші види доходів (оренда, дивіденди, відсотки, прибуток, пенсії, субсидії тощо).
Туристичний потенціал	Туристичні дестинації: історичні місця, артефакти, еко та агросистеми, розвиток соціально –економічних об’єктів для надання послуг

Джерело: створено автором на основі [35]

Отже, визначено, що для всебічної оцінки інвестиційної привабливості території важливо враховувати різноманітні чинники, які можна об'єднати у великі групи за їх змістом: політичні, економічні, законодавчі, соціальні, виробничі, інфраструктурні, фінансові та інші. Інвестори ретельно аналізують напрям інвестицій, вивчаючи історії успіхів і невдач минулих проектів. Вони досліджують економічне та політичне оточення, враховують можливі зміни у законодавчій базі, фінансовій сфері та інших аспектах. Такий підхід дозволяє скласти комплексну оцінку інвестиційної привабливості.

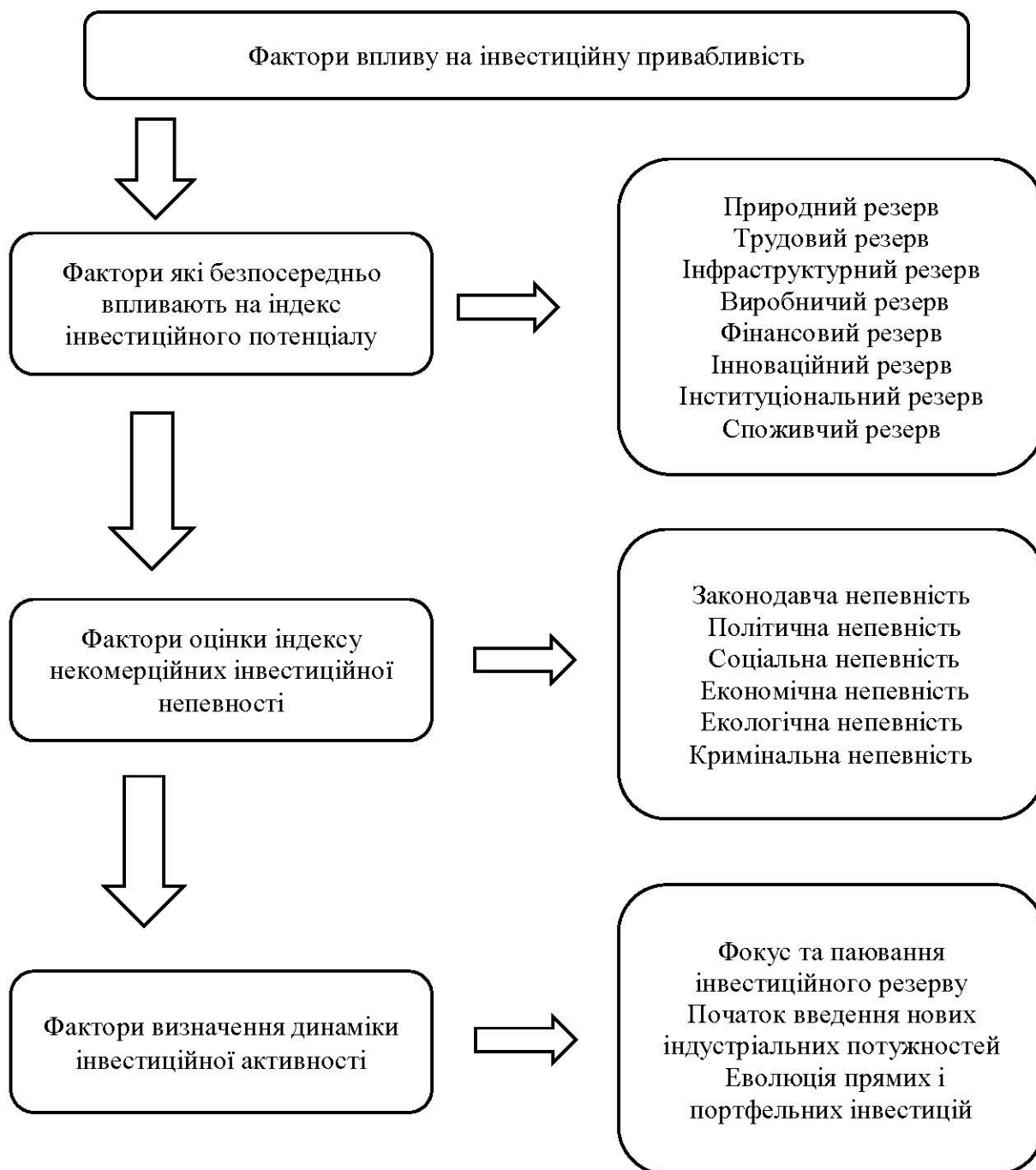

Рисунок 1.1 – Фактори інвестиційної привабливості.

Джерело: створено автором на основі [34]

1.3. Методи оцінки міжнародної інвестиційної привабливості

Дослідження інвестиційних процесів показують, що сьогодні існує багато різних методів аналізу інвестиційної привабливості об'єкту інвестування, які переважно розглядають її рівні окремо. Більше того, усі фактори поділяються

на позитивні та негативні, однак не враховують практичних досліджень, які є дуже важливими, для прогнозованої економічної кризи або невизначеної інвестиційної привабливості держави [35].

Варто зазначити, що кожна інвестиційна діяльність починається на базі оцінки вигідності – прибуток від інвестицій повинен бути вище вкладеного капіталу. Така оцінка визначається на мікрорівні; інвестор обчислює портфель цінних документів, що стане найбільш вигідним. На макрорівні кожен окремий інвестор обчислює інвестиційний стан в державі, і в цьому випадку слід звертатись до таких експертів, як «World Bank Group», «Standard and Poor's Rating», «Moody's Investors Services». Привабливість країни для інвесторів може базуватися на ROI певного сектора економіки. Завдяки такому аналізу інвестори краще розуміють фінансову потужність кожної території [36].

Тому, для оцінки інвестиційної привабливості, оцінки будь –якого інвестиційного портфеля використовують три основні групи: підхід за статистикою, спосіб оцінок від експертів і рейтинговий підхід.

Значним недоліком є важкість вибору правильної методики розрахунку показників, які враховуються під час аналізу (рисунк 1.2) [37].

Отже, при аналізі країни на макрорівні використовуються три методи, які включають в себе широкий спектр показників (рис. 1.2). Ці показники можна умовно розділити на три групи: загальні показники, макроекономічні і показники ринкової оцінки інвестицій. До загальних показників відносяться інформація про конкурентоспроможність країни та її рейтинг на міжнародних інвестиційних ринках. Такий комплексний підхід дозволяє отримати глибокий розбір економічного стану території та її потенціалу для інвестицій.

Окрім того, існує кілька міжнародних індексів, що оцінюють продуктивність країн: Міжнародний посібник із ризиків країни (ICRG), Міжнародний бізнес –компас (IBC) та Індекс глобальної конкурентоспроможності (GCI) (табл. 1.5).

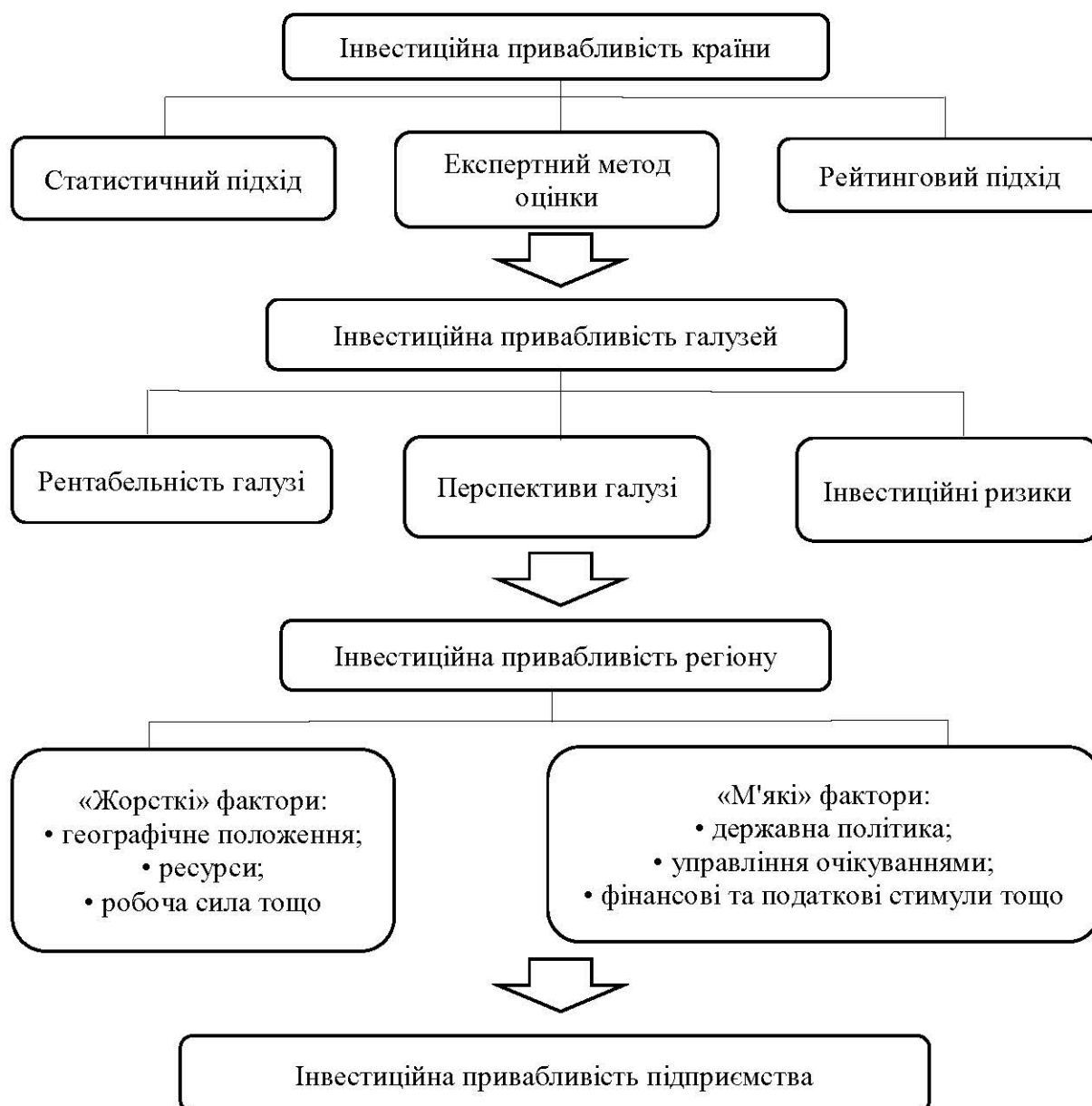

Рисунок 1.2 – Рівні інвестиційної привабливості країни

Джерело: створено автором на основі [37, 38]

Звіт, складений із вказаних міжнародних показників, включатиме всі можливі чинники економічного розвитку та оцінюватиме ринок товарів, фінансів і праці, його розмір, інновації, якість державних інституцій, інфраструктури, освіти, а також макроекономічну ситуацію.

Серед усіх показників, які вимірюють ці рейтинги, можна виділити кілька основних: державний бюджет, зовнішній борг, інфляція, податки, національні заощадження, ставка, заробітна плата.

Таблиця 1.6 – Міжнародні індекси для оцінки продуктивності (привабливості) країн

Індекс	Визначення
Індикатори оцінки ризиків (ICRG)	Визначає показники для оцінки ризиків для 140 країн. Ця модель базується на оцінках трьох компонентів ризику країни: політичного, фінансового та економічного ризиків. Половину оцінки займає політична складова, тоді як у цьому рейтингу присутні такі індекси, як релігійно – етнічна напруженість та політ – імперіалізація та. Також аналізуються зовнішні та внутрішні конфлікти. Основними економічними показниками є зростання реального ВВП, ВВП на душу населення, інфляція, рахунок поточних операцій, сальдо бюджету, зовнішній борг.
Міжнародний бізнес – компас (BDO)	Це щорічно оновлюваний індекс, який вимірює рівень продуктивності компаній з усього світу. Цей індекс включає економічну, політичну та соціокультурну складові, які, у свою чергу, об'єднуються в привабливість ринку та привабливість місця виробництва. Головними економічними індексами оцінки виступають: , інфляція, дохід на душу жителів, борг держави, приплив прямих іноземних інвестицій, податкові ставки, корупція та витрати на душу людей тощо.
Звіт про глобальну конкурентоспроможність (GCR)	Щорічний звіт, який публікує Всесвітній економічний форум. У звіті йдеться, що він базується на останніх теоретичних та емпіричних дослідженнях. Він складається з понад 110 змінних, дві третини з яких отримано з Огляду думок керівників, а одна третина – із загальнодоступних джерел, таких як ООН.

Джерело: створено автором на основі [39, 40, 41]

Переваги та недоліки застосування підходів і методів для визначення інвестиційної привабливості представлено у таблиці 1.7.

Основними чинниками сучасного суспільного розвитку окремих країн і світової спільноти в цілому є розширення та поглиблення міжнародних інвестиційних зв'язків з існуванням потужних міжнародних зростаючих інвестиційних потоків. При цьому встановлюються універсальні правові норми та норми, які прямо чи опосередковано регулюють правовий режим іноземного інвестування, зокрема, щодо міжнародно – правових актів Світової організації торгівлі, Статутів Міжнародного валютного фонду та Світового банку, ОЕСР. Типові кодекси, документи неурядових фінансових організацій, що знаходяться під егідою Лондонського та Паризького клубів.

Таблиця 1.7 – Основні методи до визначення інвестиційної привабливості регіонів

Метод	Сутність
Статистичний підхід	За допомогою статистичних показників із статистичного підходу виводиться основний інструмент для визначення рівня економіки. Статистичний підхід базується на аналізованні статистичних даних стосовно припливу інвестицій в державу або регіон. Такий підхід базується на припущенні, що великі статистичні показники є основою для високої інвестиційної привабливості території. Негативними рисами такого підходу стає неможливість враховування всіх факторів, на які акцентують увагу інвестори. Разом з тим такий метод має формалізований характер і базується на конкретних соціально – економічних індексах.
Експертні оцінки	Метод експертних оцінок, це коли експерти вираховують особисту оцінку вагомості показників, обираючи найприоритетніші, після чого відбувається аналіз обраних показників у динаміці і складаються висновки відносно інвестиційної привабливості регіону. Такий метод зазвичай застосовується в практиці інвестування та оцінки інвестиційної привабливості
Рейтинговий підхід	Можна розділити на рейтингово – аналітичний та рейтинговий підхід на основі опитувань. Найбільш широке використання набув рейтингово – аналітичний підхід, що полягає в аналізі найважливіших індексів інвестиційної привабливості, їх типізуванні і обчисленні інтегрального індекса. Такий спосіб є простим у використанні та комфортним у адаптації результатів аналізу і є дієвим для аналізу інвестиційної привабливості на макрорівні.
Методика Інституту реформ	Інший спосіб представив Інститут реформаций, який реалізовував дослідження з аналізу інвестиційної привабливості території України під управлінням М.Б. Дацишина. Під час обробки та аналізу індексів виявлено, що вони складаються із стимуляторів («чим більше значення, тим краще»), збільшення яких позитивно впливає на інтегральну рейтингову оцінку, і дестимуляторів («чим більше значення, тим гірше»), зростання яких негативно впливає на інтегральну рейтингову оцінку, тобто зменшує її величину.
Методи західних агентств	Методи західних агентств, наприклад Світового банку, виправляють наявні негативні риси. Ці риси базуються не на макроекономічних індексах, а на опитуванні об'єктів економ. діяльності в певному регіоні, що визначає ступінь і напрямок впливу тих чи інших чинників на їх роботоспроможність. Результати таких досліджень прозорі і можуть бути згруповані за певними видами діяльності.
Методика Бланка	Одна з перших та найширше застосовуваних методик оцінки інвестиційної привабливості регіонів України розроблена Бланком І. О.. Вона передбачає ранжування регіонів за п'ятьма узагальненими показниками. Кожен показник має свою вагу в загальному індексі, що враховує ступінь його значущості: рівень загальноекономічного розвитку регіону (який включає 7 аналітичних показників) складає 35%; рівень розвитку інвестиційної інфраструктури території (що охоплює 5 аналітичних показників) складає 15%; демографічна характеристика регіону (з 4 аналітичними показниками) складає 15%; індекс розвиненості ринкових стосунків і комерційної індустріалізації регіону (що включає 6 аналітичних показників) складає 25%; рівень криміногенних, екологічних та інших ризиків (що містить 4 аналітичні показники) складає 10%. Кожен з наведених типових індексів виявляється на базі універсальних статистичних даних, які його складають. Інтегральний індекс інвестиційної привабливості визначається з розрахунком ваги кожного типового індекса, тобто його питомої важливості у відсотках від загального інтегрального показника.

Джерело: створено автором на основі [36, 41, 43, 44, 45]

Окрім цього, в універсальних фінансових домовленостях, прийнятих в рамках інтернаціональних економічних організацій (UNIDROW, UNCITRAL, UNIDO, UNCTAD та ін.) [42]. Варто зазначити, що у зазначених методиках окремі групи показників відображають різні аспекти регіональних процесів та явищ, проте більшість із них надає лише статичну, кількісну оцінку і не враховує динамічні та якісні зміни середовища. Використання великої кількості показників певною мірою розмиває результати дослідження, даючи загальну характеристику соціально-економічного стану регіону [46]. На макроекономічному рівні інвестиційна привабливість представляє собою комплексну характеристику всіх галузей і регіонів країни або території. Утворюється таке поняття, як інвестиційний клімат, який охоплює можливості розвитку інвестиційної структури, росту продуктивних сил і можливості привернення інвестиційних ресурсів.

Отже, було виокремлено методи та підходи для оцінки інвестиційної привабливості, що підкреслює складність цього процесу. Було зазначено, що на сьогодні не існує універсальної або єдино правильного підходу до оцінки інвестиційної привабливості певної галузі чи території.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

За результатами першого розділу сформовано такі висновки та узагальнення.

1. Визначено економічний зміст поняття «інвестиції» та «інвестиційна привабливість», а також «інвестиційна привабливість регіону». Інвестиції відіграють ключову роль в економічному розвитку, забезпечуючи необхідний капітал для відновлення інфраструктури, підтримки економіки, стимулювання зростання виробництва і створення нових робочих місць. Це, у свою чергу, сприяє підвищенню життєвого рівня громадян та економічної стабільності регіону. Інвестиційна привабливість – це багатогранне поняття, яке визначається комплексом факторів. Серед них фінансова стійкість,

рентабельність, конкурентоспроможність, доступність ресурсів, стратегічні перспективи розвитку та багато інших аспектів, що впливають на здатність країни або регіону залучати інвестиції. Грамотне використання залучених інвестицій та забезпечення стабільного розвитку є ключовими показниками інвестиційної привабливості території.

2. Визначено, що для всебічної оцінки інвестиційної привабливості території важливо враховувати різноманітні чинники, які можна об'єднати у великі групи за їх змістом: політичні, економічні, законодавчі, соціальні, виробничі, інфраструктурні, фінансові та інші. Інвестори ретельно аналізують напрям інвестицій, вивчаючи історії успіхів і невдач минулих проектів. Вони досліджують економічне та політичне оточення, враховують можливі зміни у законодавчій базі, фінансовій сфері та інших аспектах. Такий підхід дозволяє скласти комплексну оцінку інвестиційної привабливості.

3. Виокремлено методи та підходи для оцінки інвестиційної привабливості, що підкреслює складність цього процесу. Було зазначено, що на сьогодні не існує універсальної або єдино правильного підходу до оцінки інвестиційної привабливості певної галузі чи території. Обираючи метод, варто враховувати різні чинники та цілі, для яких залучено інвестування. При аналізі країни на макрорівні використовуються три основні методи, які включають широкий спектр показників, статистичний, експертних оцінок, рейтинговий. Ці показники можна умовно розділити на три групи: загальні показники, макроекономічні показники та показники ринкової оцінки інвестицій. До загальних показників відносяться дані про конкурентоспроможність країни, її рейтинг на міжнародних інвестиційних ринках, рівень корупції, політичну стабільність та інші фактори. Показники ринкової оцінки інвестицій відображають привабливість конкретного ринку для інвесторів, враховуючи рентабельність інвестиційних проектів, ліквідність ринку, рівень ризиків та інші важливі аспекти. Такий комплексний підхід дозволяє отримати глибокий розбір економічного стану території та її потенціалу для інвестицій, що є важливим для прийняття обґрунтованих рішень щодо інвестування.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ МІЖНАРОДНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

2.1. Аналіз інвестиційної діяльності України

Більшість складових інвестиційної привабливості чи конкурентоспроможності країн є традиційними (економічними, соціокультурними, політичними, технологічними, інноваційними, природничими, іміджевими) і використовуються в різних конфігураціях. Визначення універсального переліку показників привабливості країни є складним завданням. Це стає ще важчим, оскільки ті самі фактори можуть бути більш або менш важливими для різних інвесторів з точки зору конкретної економічної діяльності [47].

Уточнення методичних підходів до оцінки рівня інвестиційної привабливості національної економіки крізь призму рейтингових оцінок різних агенцій стає передумовою формування сучасних методів регулювання цього процесу та є фундаментальним елементом моделі успішного залучення інвестицій. Інвестиційну привабливість держави можна оцінити за допомогою системи рейтингових показників міжнародного рівня, таких як Індекс легкості ведення бізнесу, Індекс глобальної конкурентоспроможності, Індекс інвестиційної привабливості ЄБА (таблиця 2.1).

Розглянувши показники інвестиційної привабливості в таблиці 2.1, можна зазначити, що індекс інвестиційної привабливості в Україні падає з року в рік. Дослідження Європейською Бізнес Асоціацією у 2021 році показали, що лише 32% бізнесменів вважають, що інвестиційний клімат покращився, 53% вважають, що він залишився на місці, а 15% відзначили його погіршення [51]. Більшість опитаних бізнесменів – членів Асоціації відзначили проблеми з судовою системою, високий рівень корупції та наявність тіньової економіки в Україні [51]. Щодо показників конкурентоспроможності зазначених в таблиці

2.1, варто сказати, що за методологією ВЕФ Global Competitiveness Index 4.0 аналізується конкурентоспроможність в 140 країнах. У 2018 році Україна посіла 85 –е місце за GCI, що на дев'ять позицій нижче, ніж у 2016 році. Однак у 2020 році Україна покращила свій рейтинг і піднялася на 30 позицій. Але, не дивлячись на таку динаміку, Україна все ще зберігається на низькому рівні за даним рейтингом. Окрім цього, потрібно зауважити, що станом на поточний рік в Україні прослідковується зниження інвестиційної привабливості на тлі масштабної війни в державі. На думку Європейської Бізнес Асоціації, військові дії на території держави є першими серед можливих факторів, які можуть негативно вплинути на рівень інвестиційної привабливості держави. Друге місце посідають військові атаки на енергосистему країни, які суттєво ускладнюють, а подекуди й унеможливають ведення бізнесу, третє – корупція на різних рівнях [51].

Таблиця 2.1 – Рейтинги інвестиційної привабливості економіки України

Індекс	Оцінка	Рік					
		2012	2014	2016	2018	2020	2022
Індекс легкості ведення бізнесу	Рейтинг	142	152	112	83	76	–
	Макс. значення	183	183	189	180	190	–
Індекс глобальної конкурентоспроможності	Рейтинг	89	73	76	85	55	–
	Макс. значення	139	144	144	138	–	–
Індекс інвест. привабливості ЄБА	Рейтинг	2.15	2.65	2.87	3.07	2.40	2.48
	Макс. значення	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00

Джерело: складено автором на основі [48, 49, 50]

Потрібно зауважити, що з точки зору ступеня та масштабів державного впливу на ринкові відносини, аналіз і оцінка індексу економічної свободи є вирішальними для оцінки інвестиційної привабливості держави та рівня втручання держави в економіку. Index of Economic Freedom, розраховуваний газетою «The Wall Street Journal» та фондом «The Heritage Foundation», є ключовим показником інвестиційного клімату держави (рис. 2.1). Отже, індекс

економічної свободи показує зв'язок між економічною свободою та економічним успіхом, де економічна свобода оцінюється через рівень втручання держави у виробничі процеси. Країни поділяються на п'ять груп в залежності від рівня індексу: «вільні» (80 –100 балів), «переважно вільні» (70 – 79,9 балів), «помірно вільні» (60 –69,9 балів), «переважно не вільні» (50 –59,9 балів) та «репресивні» (0 –49,9 балів) (рис. 2.1).

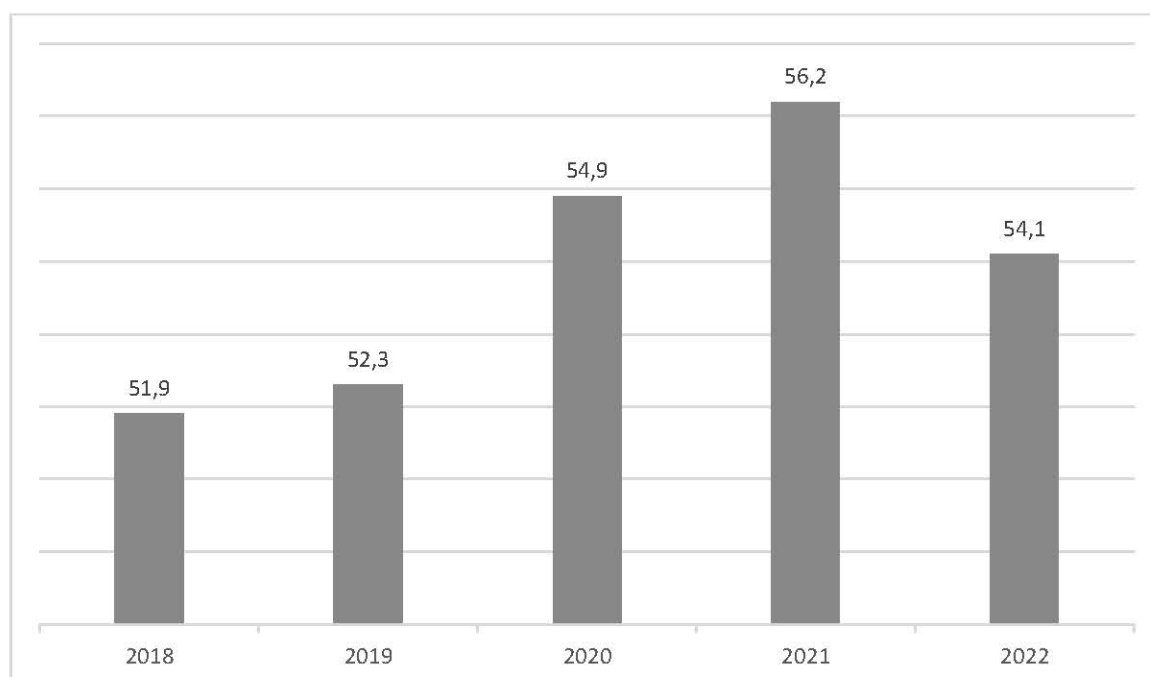

Рисунок 2.1 – Індекс економічної свободи для України в період з 2018 по 2022 роки

Джерело: створено автором на основі [52]

На основі даних висвітлених на рисунку 2.1, можна зазначити, що Україна відноситься до «переважно не вільних економік» і тільки з 2018 року Україна вийшла із «репресивних економік». Не єдиною, однак генеральною причиною не великого індексу економічної свободи щодо інвестицій в Україну є складна та неоднозначна законодавча база, що регулює питання інвестиційної діяльності. Окрім цього, важливими факторами є нерівні умови для місцевих та іноземних інвесторів, слабкий рівень правового захисту для інвесторів, неясність у заходах, пов'язаних з приватизацією, та інші обставини, які

обмежують притікання інвестицій в Україну. Однак, у 2021 р. Україна досягла свого найвищого рівня в 56,2 бали із 100, що означає 130 позицію із 184 країн для України.

Говорячи про прямі іноземні інвестиції в Україну, варто зазначити, що після комплікації та загострення дипломатичного становища в Україні наприкінці 2013 –2014 рр. Європейський Союз виступив генеральним напарником України, про що, окрім того, свідчать загальні обсяги та потоки прямих іноземних інвестицій (рис. 2.2). Говорячи про прямі іноземні інвестиції в Україну, варто зазначити, що більшість прямих іноземних інвестицій в Україну прибувають з держав ЄС. Також, потрібно сказати, що такий індекс у різні роки складав від 73 до 78%, що є доволі значною частиною [52].

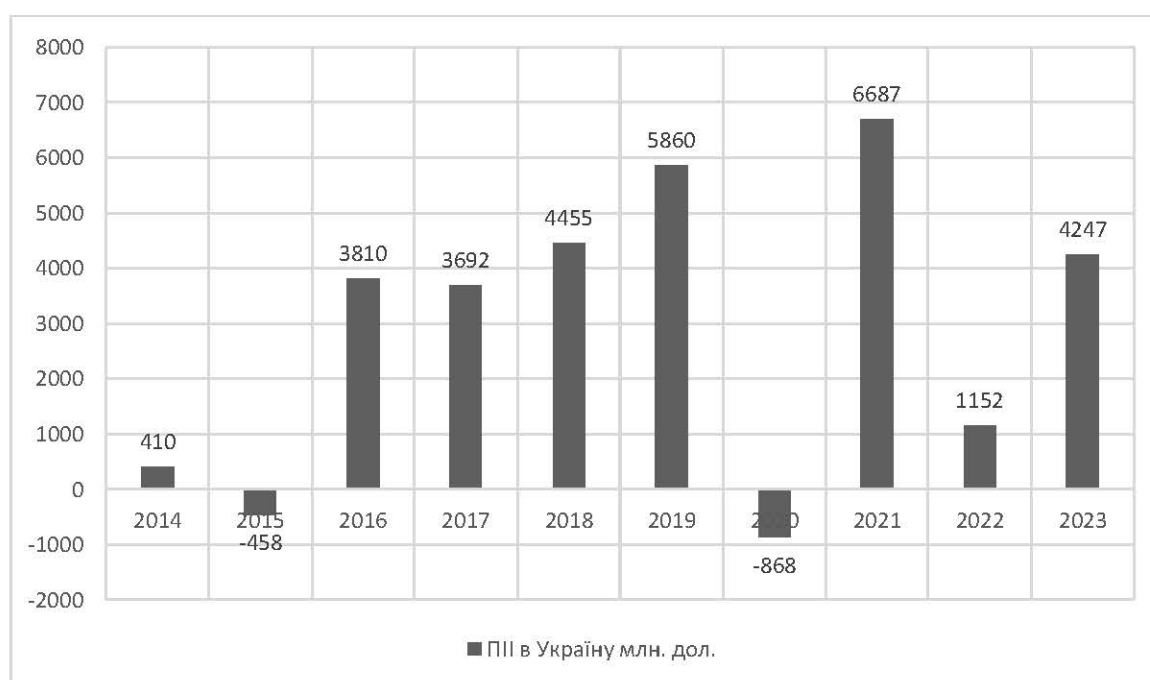

Рисунок 2.2 – Приплив ПІІ в Україну (млн. дол. США)

Джерело: створено автором на основі [52]

Обчислення прямих іноземних інвестицій на рисунку 2.2 показує, що після 2014 року, через несталий дипломатичну обстановку, скасування розгляду і підписання Угоди про асоціацію з ЄС, початок воєнного зіткнення на Донбасі та окупацію півострова Криму, надходження прямих іноземних інвестицій

критично знизився близько до нуля, а в загальному за 2015 рік був від'ємним за рахунок кофінсації реінвестованого прибутку.

З 2016 року, опісля налагодження угоди про асоціацію з ЄС, розпочалось імплементація генеральних реформ у кожній сфері окремо, враховуючи судову та фінансову гілки, що спіткало до збільшення індексу легкості ведення бізнесу та індексу правила Закону, приплив прямих іноземних інвестицій в Україну з року в рік виявляв позитивну рух, досягнувши власного максимуму в 2019 році на рівні понад \$5,8 млрд щорічно. У 2020 році зафіксовано від'ємний приплив ПІІ через вилучення зарубіжними інвесторами реінвестованого прибутку та частини статутного резерву з компаній. Скоріш за все, рушійною силою таких подій виступила пандемія Covid –19 та її фінансові наслідки для країн, компаній і громадян світу. У 2021 році приплив ПІІ знову динамічно зріс, перевищивши 6,5 мільярда доларів (рис. 2.2). А на початку повномасштабного вторгнення, за перший квартал 2022 року, ПІІ складала –470 млн. доларів, проте ситуація покращилася і протягом року Україна вийшла на показники в 1.1 млрд дол. Потрібно розуміти, що ситуація на сьогодні нестабільна і можна спостерігати непередбачувані і рекордні коливання ПІІ в Україну, в залежності від ситуації на лінії зіткнення та урядових рішень щодо фінансування, грошового розподілу та іншого (рис 2.2).

Залежність надходження прямих іноземних інвестицій в Україну від середньорічного курсу долара США зображено на рисунку 2.3, видно пряму залежність відповідного надходження інвестицій та курсу. Це чітко простежується в часовому періоді від 2015 до 2021 рр. Таким чином, існує певна тенденція, яка показує, що чим вищий курс долара США, тим більший приплив ПІІ в Україну.

Проаналізувавши дані, висвітлені на рисунку 2.3, можна сказати, що рекордні показники спостерігалися протягом 2021 року, оскільки при курсі долара США 28,19 грн надходження ПІІ в Україну були найбільшими протягом 2014 –2021 років і становили 6549 млн доларів США. Ця залежність має і протилежний ефект, наприклад, у 2015 році при вартості одного долара США,

що дорівнює 21,16 грн., приплив ПІІ становив відповідно –458 млн. дол. Також в 2022 році зафіксовано анти –рекорд – при курсі ~37 грн за долар, ПІІ становили 1.1 млрд дол. Коливання курсу долара США на території України зумовлені появою дестабілізуючих факторів, таких як, наприклад, 2021 році ціна за один долар США значно зросла, що було спричинено епідемією Covid – 19 та загрозою повномасштабного конфлікту на території України, хоча це не вплинуло на надходження інвестицій і стало рекордним за період з 2012 року. А в 2022 році, через факт повномасштабного вторгнення, прямі іноземні інвестиції впали майже до рівня 2014 року [53].

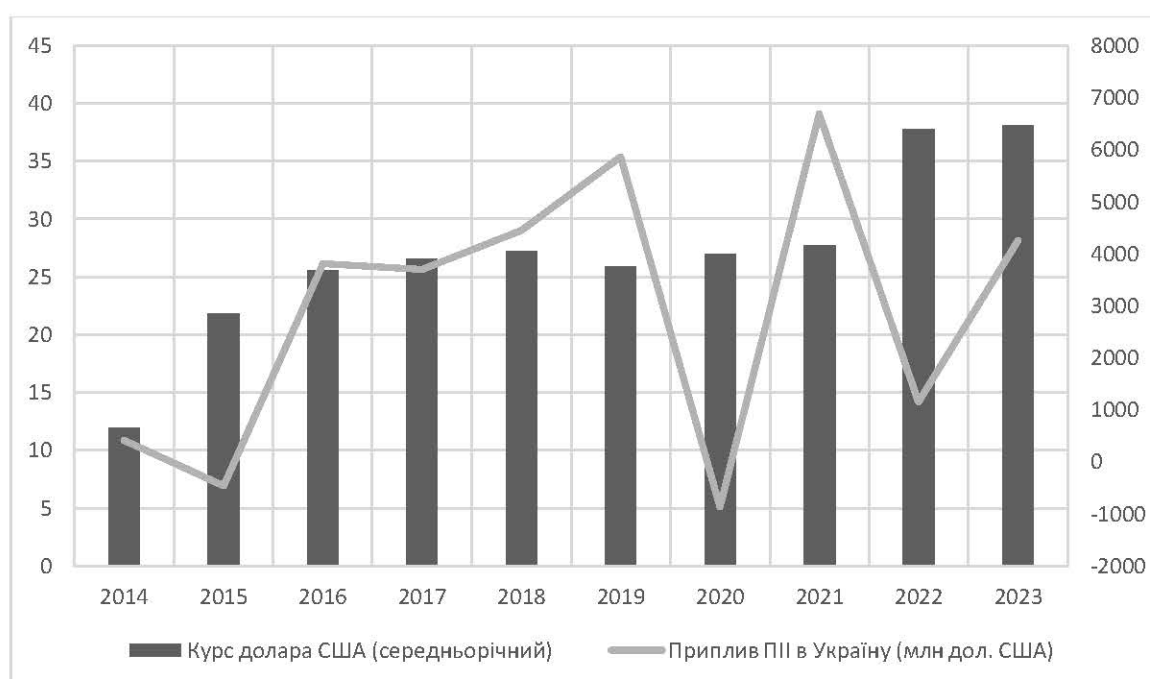

Рисунок 2.3 – Приплив ПІІ в Україну та середньорічний курс долара США протягом 2014 –2023 рр

Джерело: створено автором на основі [52, 53]

На рисунку 2.4, зображено показники надходження прямих іноземних інвестицій в Україну протягом 2014 –2023 рр. та показник номінального ВВП країни станом на 31 грудня кожного року досліджуваного періоду, можна побачити прямий зв'язок між показниками, що розглядаються. Наприклад, обидва показники досягли рекордних значень протягом 2021 року, коли ВВП

становив 193 671 млн доларів США, а надходження ПІІ – 6 549 млн доларів США відповідно.

Винятком є період з 2014 по 2015 роки та переломний момент у 2022 році. Перше пов'язано зі збройним конфліктом на Донбасі та окупацією Криму. Так, у 2015 році досліджувані показники були одними з найнижчих за період з 2012 по 2021 рік. ВВП країни становив відповідно 90615 млн доларів США, а приплив іноземних інвестицій – –458 млн доларів США на рік. Окрім цього, можна побачити перелом у тренді 2020 року, спричинений пандемією Covid – 19. Це свідчить про те, що приплив ПІІ зростає разом із зростанням ВВП кожного року і, відповідно, навпаки. Однак, не в випадку непередбачуваних світом дій, як у 2022 році, коли почалось повномасштабне вторгнення і ПІІ, відповідно, опустилися на рівень 1.1 млрд доларів.

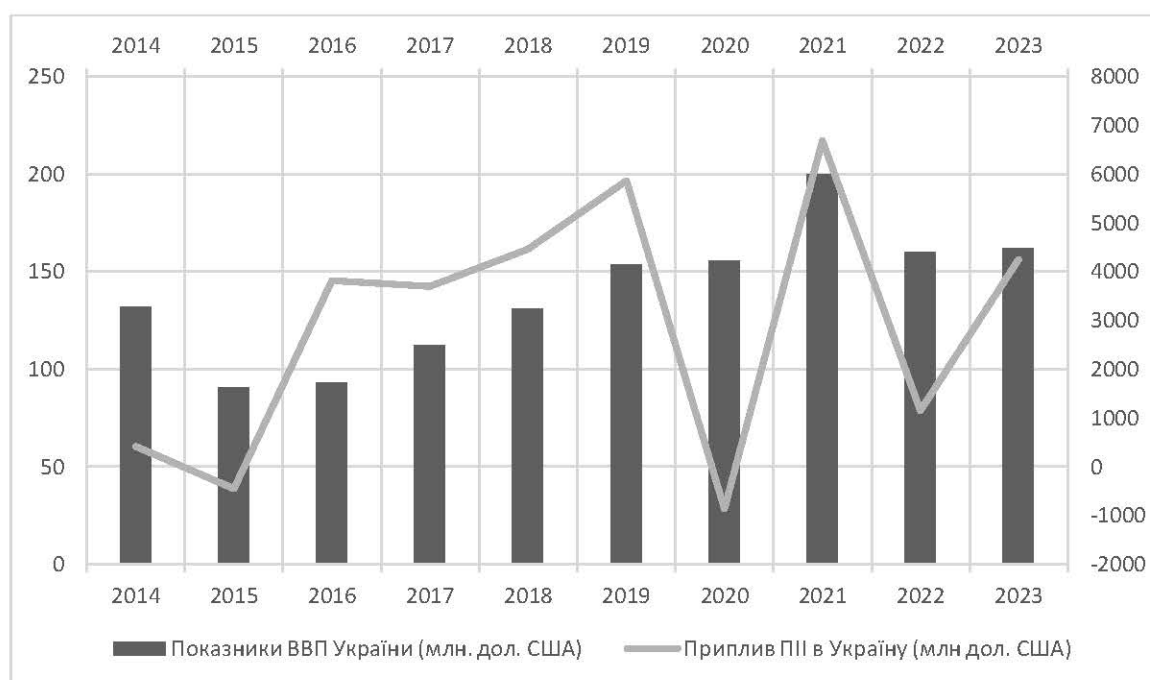

Рисунок 2.4 – Приплив ПІІ в Україну та показники номінального ВВП України (млн. дол. США)

Джерело: створено автором на основі [53, 54]

Досвід розвинених країн показує, що активна участь у міжнародних потоках капіталу зміцнює економічну стабільність країн –реципієнтів і сприяє

вищим темпам розвитку. У зв'язку з цим у глобальному аспекті інвестиційного процесу найбільший інтерес становить рух прямих іноземних інвестицій [53].

Отже, важливим аспектом потоків іноземних інвестицій є територія їх призначення, і відмінності в розподілі потоків прямих іноземних інвестицій у світовій економіці залежать від наявності ресурсів на цій території, її промислового розвитку та агломерацій великих міст, економічних перспектив співпраці з іншими країнами та політичної стабільності. Проведений аналіз дає зрозуміти, що, в першу чергу, війна має значний негативний вплив на стан інвестиційної привабливості України. Так, на початку конфлікту, індекс інвестиційної привабливості ЄБА склав 2.17, що відповідає рівню 2012 року. Україна має ресурси та потенціал відновити свої позиції та вийти на позитивну динаміку економічних показників, однак на момент 2024 року, варто зазначити, що рівень корупції, військові дії, які розвиваються та поширюються, нестабільність політичної ситуації – все це негативно і зсередини впливає на рівень інвестиційної привабливості України.

2.2. Оцінювання міжнародної інвестиційної привабливості регіонів України

Методика оцінки інвестиційної привабливості регіонів за рейтинговим методом передбачає реалізацію декількох етапів.

По –перше, формування комплексу показників, що характеризують інвестиційну привабливість регіонів з урахуванням фінансово –економічної та/або екологічної складових. Потенційні можливості інвестиційної діяльності в регіоні необхідно оцінювати на основі узагальнених показників промислового виробництва, капітальних вкладень, темпів нагромадження промислових підприємств, рентабельності операційної діяльності, динаміку змін інших економічних показників на певному часовому проміжку. Інвестиційна активність території характеризується темпами зростання прямих іноземних інвестицій, інноваційною активністю суб'єктів господарювання, темпами

зростання інноваційних витрат промислових підприємств, індексом капіталовкладень на охорону навколишнього природного середовища, індексом розміщення відходів, індексом загальних викидів в атмосферу та інше. Ризики інвестування регіону можуть характеризуватися, наприклад, часткою прибуткових промислових підприємств.

По –друге, вибір методики для визначення «ваги» кожного з факторів. В рамках виконання профільної роботи, немає можливості залучити експертів у відповідних галузях, які можуть оцінити значимість кожного індикатора на основі їх досвіду та знань. Також неможливо використати регресійний або факторний аналізи, адже немає детальної інформації про попередні інвестиції, їх кінцеву мету та проблеми, які виникли в процесі інвестиційної діяльності. Отже, дані взяті з офіційних джерел: онлайн ресурси держстату , мінфіну та інших міністерств, і для визначення ваги кожної з галузей (таблиця 2.2) використано рекомендовані (довідкові) значення або інтуїтивний підхід, з оглядом на значення, запропоновані Бланком О. І. [40] та іншими авторами [54, 56].

У нашому випадку, з метою адаптації рейтингового методу до оцінки інвестиційної привабливості регіонів, ми вибираємо об'єкти, що будуть оцінюватися за період з 2016 по 2021 рр., вводимо індикативні змінні (критерії), з подальшою їх нормалізацією та обчислення індексу для кожного регіону окремо (таблиця 2.2).

Задля оцінки інвестиційної привабливості регіонів України необхідно виділити ті регіони, на які припадає найбільша частка ВВП. За статистичними показниками найбільш привабливими є Дніпропетровська (валовий регіональний продукт 398,732 млн. грн.), Київська (валовий регіональний продукт 242,503 млн. грн.), Харківська (валовий регіональний продукт 257,501 млн. грн.), Полтавська (валовий регіональний продукт 188,532 млн. грн.), Львівської (валовий регіональний продукт 226 573 млн. грн.) обл.

Оцінюємо кожен регіон окремо, підсумовуємо результати за критеріями та порівнюємо підсумкову оцінку кожного регіону. При розподілі інвестицій

доцільно враховувати пріоритети та точки зростання регіонів. Через те, що показники представлені в різних категоріях, їх необхідно нормалізувати і представити в проміжку від 0 до 1.

Таблиця 2.2 – Індикатори динамічного розвитку регіонів України

Індикатор розвитку	Рік	Дніпропетровська	Київська	Полтавська	Львівська	Харківська
Валовий регіональний продукт, млн.грн.	2016	244,478	128,638	116,272	114,842	154,871
	2017	313,83	157,043	150,904	147,308	187,454
	2018	369,468	198,16	174,147	177,233	233,321
	2019	390,585	218,737	187,381	214,4	247,667
	2020	390,325	242,406	188,424	236,354	257,592
	2021	398,732	242,503	188,532	226,573	257,501
Обсяги реалізованої продукції, млн.грн.	2016	324,367,5	82,596	125,958	67,388	130,771
	2017	417,904,2	94,319	158,928	81,891	166,609
	2018	481,481,0	114,297	186,76	100,229	190,358
	2019	454,124,0	100,146	168,53	105,287	185,639
	2020	427,668,5	125,836	159,281	111,282	175,687
	2021	670,478,3	157,978	241,571	146,99	231,411
Експорт товарів, дол.	2016	5,864,835	17,051,27	14,360,450	1,275,566	10,278,430
	2017	7,052,760	17,484,05	18,645,241	1,585,154	11,915,371
	2018	7,722,596	18,563,33	19,059,009	1,895,636	12,789,849
	2019	7,907,150	19,483,67	21,024,092	2,202,054	14,150,605
	2020	7,591,622	19,677,42	23,172,757	2,322,938	14,711,595
	2021	12,163,795	25,505,44	31,895,266	29,324,83	18,012,859
Чисельність зайнятих робітників, осіб	2016	1,426,000	728	569	1,027,000	1,212,000
	2017	1,345,000	740	570	1,032,000	1,221,000
	2018	1,400,000	756	573	1,042,000	1,240,000
	2019	1,441,000	763	582	1,062,000	1,249,000
	2020	1,450,000	777	589	1,069,000	1,260,000
	2021	1,364,000	735	542	1,020,000	1,178,000
Чисельність персоналу промислових підприємств, осіб	2016	593,1	332,4	219,6	282,2	344
	2017	608,5	303	220	296,4	354,3
	2018	619	316	229	327	371
	2019	656,8	328	220	363	403
	2020	665	329	209	353	395
	2021	671	331	208	352	393
Кількість підприємств (інфраструктура)	2016	25,584	17,83	8,989	15,586	20,435
	2017	27,892	19,339	10,188	17,933	22,597
	2018	29,119	20,054	10,958	19,233	23,793
	2019	31,191	21,077	11,439	20,48	25,051
	2020	30,827	20,32	11,104	20,911	25,144
	2021	30,901	20,111	11,003	20,111	25,142

Джерело: створено автором на основі [57]

Для цього буде використано наступну формулу 2.1:

$$x = \frac{a - a_{\min}}{a_{\max} - a_{\min}} \quad (2.1)$$

де x – нормалізоване значення, a – значення, $a_{\max}/a_{\min}$ – максимальне та мінімальне значення по галузі за рік.

Отже, для нормалізації показників, наведених в таблиці 2.2, для кожного регіону на кожен рік буде взято окремий індикатор, розрахована різниця між індикатором та мінімальним показником серед регіонів за цей рік, далі отримане число буде розділено на різницю максимального показника за рік серед регіонів та мінімального. Отриманий результат цього обчислення і буде нормалізованим значенням.

Проаналізувавши таблицю 2.3, можна сказати, що Дніпропетровська область займає лідируючі позиції по обраним напрямкам, далі, переважно, йде Харківська громада, Київська, Львівська та Полтавська, відповідно.

Таблиця 2.3 – Нормалізовані показники по обраним галузям та їх вага

Нормалізовані фактори	Рік	Дніпропетровська	Київська	Полтавська	Львівська	Харківська	Вага
Валовий регіональний продукт	2016	1	0.106	0.011	0	0.308	0.3
	2017	1	0.058	0.021	0	0.241	
	2018	1	0.122	0	0.015	0.302	
	2019	1	0.154	0	0.132	0.296	
Валовий регіон. продукт	2020	1	0.267	0	0.237	0.342	0.3
	2021	1	0.256	0	0.180	0.328	
Обсяги реалізованої промисл. продукції	2016	1	0.059	0.227	0	0.246	0.15
	2017	1	0.036	0.229	0	0.252	
	2018	1	0.036	0.226	0	0.236	
	2019	1	0	0.193	0.014	0.241	
	2020	1	0.046	0.151	0	0.203	
	2021	1	0.020	0.180	0	0.161	
Експорт товарів	2016	0.290	1	0.829	0	0.570	0.25
	2017	0.320	0.931	1	0	0.605	
	2018	0.339	0.971	1	0	0.634	
	2019	0.303	0.918	1	0	0.634	
	2020	0.252	0.832	1	0	0.594	
	2021	0	0.676	1	0.869	0.296	

Продовження таблиці 2.3

Чисельність зайнятих робітників	2016	1	0.185	0	0.534	0.750	0.1
	2017	1	0.219	0	0.569	0.840	
	2018	1	0.221	0	0.567	0.806	
	2019	1	0.210	0	0.558	0.776	
	2020	1	0.218	0	0.557	0.779	
	2021	1	0.234	0	0.581	0.773	
Чиселн. персоналу пром. п – мтсв	2016	1	0.302	0	0.167	0.333	0.1
	2017	1	0.213	0	0.196	0.345	
	2018	1	0.223	0	0.251	0.364	
	2019	1	0.246	0	0.325	0.417	
	2020	1	0.263	0	0.315	0.407	
	2021	1	0.265	0	0.311	0.399	
Нормалізован ий показник віднос. кільк. підприємств	2016	1	0.532	0	0.397	0.689	0.1
	2017	1	0.516	0	0.437	0.700	
	2018	1	0.500	0	0.455	0.706	
	2019	1	0.487	0	0.457	0.689	
	2020	1	0.467	0	0.497	0.711	
	2021	1	0.457	0	0.457	0.710	

Джерело: створено автором на основі таблиці 2.2

Проте, для обчислення індексу інвестиційної привабливості, необхідно враховувати вагу кожного з факторів. Індекс інвестиційної привабливості для кожного регіону обчислюється як зважена сума добутку нормалізованого значення і ваги галузі (формула 2.2):

$$i = w_1 \times n_1 + w_k \times n_k \dots (2.2)$$

де i – індекс інвестиційної привабливості, w_i – вага i -го показника, n_i – нормалізоване значення i -го показника, k – кількість показників.

Таблиця 2.4 – Індеси інвестиційної привабливості по регіонам в період 2016 – 2021 рр. (за обраними галузями)

Індекс інвестиційної привабливості	Рік	Дніпропетровська	Київська	Полтавська	Львівська	Харківська
	2016	0.822	0.390	0.274	0.108	0.446
2017	0.830	0.347	0.290	0.113	0.448	
2018	0.834	0.377	0.289	0.130	0.469	
2019	0.825	0.369	0.307	0.173	0.468	
2020	0.813	0.387	0.272	0.206	0.468	
2021	0.750	0.342	0.277	0.405	0.382	

Джерело: створено автором на основі таблиці 2.3

Варто зазначити, що для точного аналізу інвестиційної привабливості регіону, необхідно чітко розуміти кінцеву мету інвестування та детально аналізувати обраний напрям. Розрахунки, наведені в таблиці 2.4, дають можливість загально оцінити інвестиційну привабливість Дніпропетровської, Київської, Полтавської, Львівської та Харківської областей за економічними, людськими та промисловими факторами.

Потрібно враховувати, що це дослідження використовує останні дані по деяким економічним індексам та показникам, які «зупинилась» на 2021 – 2022 роках, через повномасштабне вторгнення на територію України.

Отже, українські регіони мають потужний виробничий та економічний потенціали, і кожна програма інвестування повинна враховувати конкретні галузі, які несуть найбільшу «вагу» для кінцевого результату. Навіть в умовах війни, українські регіони підтримують виробничі потужності, показники експорту, валового регіонального продукту та інші. Варто зазначити, що на сьогодні, регіони України і перспективи їх розвитку, можуть зацікавити певні категорії інвесторів.

2.3. Аналіз привабливих галузей для іноземних інвесторів

Власники бізнесу витрачають гроші лише на релокацію, підвищення енергоефективності, покращення логістики та збільшення інтенсивності виробництва. І всі ці інвестиції здійснюються лише з власних коштів, оскільки зовнішнього капіталу немає – ні від іноземних інвесторів, ні від банків, які практично не надають кредити [58].

Ризик втрати грошей занадто високий, а ймовірність успішної реалізації будь – яких проєктів дуже мала. У таблиці 2.5 представлені основні країни, які інвестують в Україну.

Кіпр вже протягом десяти років є найбільшим інвестором в Україну. Варто зазначити, що у 2017 році Кіпр було визнано офшорною зоною. Це дозволяє припустити з високою ймовірністю, що іноземні інвестиції, які

надходять з Кіпру, є «відмитими» коштами українських громадян. Таким чином, вони ухиляються від оподаткування та легалізують гроші, зазвичай нажиті кримінальним шляхом. Схожа ситуація спостерігається і з інвестиціями з Нідерландів, Великої Британії, Швейцарії та Австрії. Перелічені держави виступають «відомими» прикладами респектабельних офшорних зон. До прикладу, в Нідерландах часто реєструють брокерські, фінансові, інвестиційні та трастові компанії, які використовують просту систему підзвітності та оподаткування.

Таблиця 2.5 – Основні країни інвестори в Україну 2021 рік

Інвестор	Обсяг інвестицій, млн. дол.	у % до підсумку
Кіпр	8979,7	32,42
Нідерланди	6452,7	23,29
Велика Британія	2047,9	7,39
Німеччина	1824,7	6,59
Швейцарія	1532,9	5,53
Австрія	1018,8	3,68
Франція	753,6	2,72
Польща	612,8	2,21
Угорщина	544,8	1,97
Люксембург	489,3	1,77
Інші країни ЄС	3444,7	12,43
Всього	27701,9	100

Джерело: створено автором на основі [56]

Одним з ключових чинників стабільного економічного розвитку країни та її регіонів є створення та підтримка позитивного інвестиційного іміджу в очах потенційних інвесторів. Основною метою державної дипломатії у галузі інвестиційної діяльності є створення комфортного інвестиційного середовища та зменшення інвестиційних непевностей задля зарубіжних інвесторів.

В таблиці 2.6 відображено структуру прямих іноземних інвестицій в Україну в періоді з 2019 по 2021 роки.

Із визначених галузевих показників можна краще зрозуміти мотивацію інвесторів. Так, наприклад, значна частина інвестицій спрямовується у банківський сектор, зокрема в державні філії зарубіжних банків та фінансових

компаній. Так, фонд надходить з Угорщини в АТ «ОТП Банк» та з Австрії у резиденти АТ «Райффайзен банк Аваль». Ці надходження мають менший вплив на економіку України, оскільки не виробляють фізичних продуктів чи інших довгострокових вкладень і можуть швидко виводитися за кордон через високу ліквідність фінансового сектора. Загалом більшість інвестицій надходить у найбільш розвинені сектори економіки: 10 688,8 млн доларів США у промисловість, що складає 40% від всіх інвестицій, та 4 970,4 млн доларів США (18% інвестицій) у оптову та роздрібну торгівлю, зокрема в такі компанії як Auchan, Billa, METRO, Novus.

Таблиця 2.6 – Галузева структура ПІІ в економіку України з 2019 по 2021 рр.

Показник	2019		2020		2021	
	тис. дол. США	частка, %	тис. дол. США	частка, %	тис. дол. США	частка, %
Сільське, лісове та рибне господарств	55254	9,5	36443	8,7	16042	5,8
Абсолютний приріст, млн дол / темп приросту %	x / x		-18811 / -34,1%		-20401 / -55,9%	
Промисловість	231849	39,7	153326	36,5	181157	66,0
Абсолютний приріст, млн дол / темп приросту %	x / x		-78523 / -33,9%		27831 / 18,1%	
Будівництво	59681	10,2	37987	9,0	12957	4,7
Абсолютний приріст, млн дол / темп приросту %	x / x		-21694 / -36,5%		-25030 / -65,9%	
Оптова та роздрібна торгівля	43510	7,4	30684	7,3	15940	5,8
Абсолютний приріст, млн дол / темп приросту %	x / x		-12826 / -29,5%		-14774 / -48,1%	
Транспорт, складське господарство, поштова діяльність	41371	7,1	36495	8,7	16703	6,1
Абсолютний приріст, млн дол / темп приросту %	x / x		-4876 / -11,8%		-19792 / -54,3%	
Інформація та телекомунікації	20904	3,6	21148	5,0	29963	10,9
Абсолютний приріст, млн дол / темп приросту %	x / x		244 / 1,1%		8815 / 41,6%	
Фінансова та страхова діяльність	110708	18,9	9974	2,4	31274	11,4
Абсолютний приріст, млн дол / темп приросту %	x / x		-100743 / -91%		21750 / 213,5%	

Джерело: створено автором на основі [59]

У вересні 2022 року уряд України запустив нову інвестиційну ініціативу – «Advantage Ukraine». Її мета полягає у залученні майбутніх інвестицій до країни шляхом демонстрації численних можливостей у ключових секторах, що стане особливо важливим для України в післявоєнний період. Ініціатива охоплює не лише інноваційні технології, але й сфери будівництва, оборонної промисловості, металургії та металообробки, сільського господарства, електроенергетики, логістики та інше. Тому варто детально розглянути кожен галузь та з'ясувати причини, чому інвестиції в них є доцільними і повинні зацікавити потенційного інвестора (додаток А).

Отже, Україна в наш час має вразливий інвестиційний клімат, і спостерігається тенденція його погіршення. Проте, незважаючи на це, країна пропонує цінні можливості для іноземних інвесторів. Висока кваліфікація робочої сили, наявність природних ресурсів, активні економічні реформи та стратегічне розташування – це лише деякі переваги, які можуть привернути інвесторів. Однак для забезпечення сталого розвитку інвестиційної привабливості України необхідно реформувати економіку та покращувати бізнес – середовище. Це включає завершення війни, поліпшення правової системи, боротьбу з корупцією, захист прав інтелектуальної власності, а також підтримку підприємницького духу та інновацій.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

За результатами другого розділу сформовано такі висновки та узагальнення.

1. Проведено аналіз стану інвестиційної привабливості України. Війна має суттєвий негативний вплив на інвестиційні потоки в країну загалом. За цей період значні економічні, природні та людські ресурси були спрямовані на зупинення війни. Водночас корупція, недовіра до судової системи, непередбачуваний курс валют, нестабільна економічна та політична ситуації також суттєво спричиняють скорочення інвестиційних потоків. Проте, не

зважаючи на всі ці негативні фактори, Україна все ж має низку галузей економіки з великим потенціалом для інвесторів. Це аграрний сектор, виробництво сільськогосподарської техніки, альтернативної енергетики та інформаційних технологій, які можуть стати привабливими для іноземних та внутрішніх інвесторів.

2. Визначено оцінку інвестиційної привабливості різних регіонів України. Українські регіони володіють потужними виробничими та економічними потенціалами. Кожна програма інвестування повинна враховувати конкретні галузі, які мають найбільшу «вагу» для досягнення кінцевого результату. Навіть в умовах війни, українські регіони продовжують підтримувати виробничі потужності, показники експорту, валового регіонального продукту та інші важливі економічні індикатори. Сьогодні, не дивлячись на непередбачувані наслідки війни, ресурсні, виробничі та людські втрати, перспективи розвитку регіонів України все ще можуть зацікавити певні категорії інвесторів, які шукають можливості для вкладень у перспективні галузі.

3. Проаналізовано привабливі галузі для інвесторів у часи війни. Післявоєнне відновлення, промисловість та оборонний сектор можуть стати важливими напрямками для інвесторів, які розглядають довгострокові перспективи та можливості для розвитку в Україні. Україна в наш час має вразливий інвестиційний клімат, і спостерігається тенденція його погіршення. Однак, країна пропонує цінні можливості для іноземних інвесторів. Висока кваліфікація робочої сили, наявність природних ресурсів, активні економічні реформи та стратегічне розташування – це лише деякі переваги, які можуть привернути інвесторів. Однак для забезпечення сталого розвитку інвестиційної привабливості України необхідно реформувати економіку та покращувати бізнес – середовище. Це включає завершення війни, поліпшення правової системи, боротьбу з корупцією, захист прав інтелектуальної власності, орієнтир на покращення демографії та мотивацію людей до розвитку всередині держави, а не за її межами.

РОЗДІЛ 3

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЙ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РЕГІОНАХ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

3.1. Стратегії залучення інвестицій в рамках післявоєнної вібудови та євроінтеграції

Внаслідок російської агресії Україна зазнала масштабних руйнувань інфраструктури та економічних втрат, через що постачало питання післявоєнного відновлення України. Незадовго після початку вторгнення розпочалася активна робота над розробкою плану заходів із відновлення. Для роботи над планом було створено окремий дорадчий орган при Президентові України – Національну раду з відбудови України від наслідків війни, яка представила План Відновлення України у липні 2022 року. При цьому, План Відновлення спрямований не лише на відшкодування збитків, завданих війною, але й на пришвидшення економічного зростання України після війни.

Задля налагодження синтезу з інтернаціональними партнерами для вирішення завдань із відновлення у липні 2022 року було проведено міжнародну конференцію у м. Лугано, Швейцарія, за участі понад 40 держав та міжнародних організацій, де Україна презентувала свій план союзникам. Також у Лугано було започатковано принципи процесу відновлення України, такі як спрямованість на реформи, прозорість, відкритість та верхованство права тощо.

У травні 2022 року президентом України було запропоновано країнам – союзникам взяти на себе відповідальність за відновлення постраждалих від російських атак регіонів України (Додаток Б) [66]. Зокрема Данія взяла шефство над Миколаєвом, Туреччина шефство над Харковом, Велика Британія корегуватиме проекти в Київщині, Австрія бере під увагу Запоріжжям [66].

В кінці січня 2023 року представники країн G7, Євросоюзу, українського уряду й міжнародних фінансових установ розпочали Координаційну платформу

донорів, відому як «фінансовий Рамштайн». Одним із напрямків діяльності цієї платформи виступає упарвління і менторство динамічного відновлення України у галузях житла, енергетики та інфраструктури. Перше засідання країн – донорів у 2024 році відбулося 14 лютого [67].

У 2023 році уряд України розпочав експериментальне відновлення шести деокупованих містечок та сіл за принципом комплексного відновлення, відмовляючись від точкових рішень. Такий підхід передбачає системний спосіб, оновлену стратегію та докорінну трансформацію цих населених пунктів [68]. Один з основних принципів – «build back better» («відбудувати краще, ніж було»).

Цей підхід має на меті створити базові принципи відбудови на майбутнє та сприяти поверненню вимушених переселенців додому.

Тим часом архітектори, урбаністи та інвестори вже зараз планують майбутнє, візуалізуючи відбудову України, навіть на тимчасово окупованих Росією територіях, не чекаючи урядових програм. Розглянуто приватні та державні проекти з відновлення міст, окремих районів та інфраструктури України (Додаток В).

Проекти по відновленню і розвитку будь –якого сектору в Україні під час або після війни мають величезне значення для економіки. В рамках дипломної роботи буде розглянуто один економічний сектор, який може найбільш позитивно сприяти зростанню ВВП та відновленню всього економічного клімату загалом – це інфраструктурний сектор. Залізнична інфраструктура є основою для функціонування всіх інших секторів економіки. Відновлення залізничних мереж дозволить покращити логістику, знизити вартість перевезень і загалом сприятиме бізнес –активності. Інвестиції в інфраструктуру також мають високий мультиплікативний ефект на ВВП, оскільки кожен долар, вкладений у цей сектор, генерує додаткові інвестиції та споживання в інших економічних галузях.

В Україні активно реалізуються різноманітні проекти щодо відновлення залізничної інфраструктури, зокрема, вони охоплюють ремонт критичних

транспортних вузлів та мереж. Наприклад, в рамках проекту «Repairing Essential Logistics Infrastructure and Network Connectivity» (RELINC), фінансованого Світовим банком, Україна має на меті відновлення важливих логістичних інфраструктур з загальним бюджетом приблизно \$600 мільйонів [72].

Таблиця 3.1 – Проект з відновлення залізничної інфраструктури України «Repairing Essential Logistics Infrastructure and Network Connectivity»

Назва	«Repairing Essential Logistics Infrastructure & Network Connectivity» (RELINC)
Сектор	Транспортна інфраструктура
Початок/Закінчення	Лютий 2023 / Грудень 2024
Загальна вартість проекту, млн дол	585
Профінансовано зовнішніми інвесторами (не Світовий банк), млн дол	50

Джерело: створено автором на основі [72]

Цей проект включає ремонт ключових залізничних мостів і підтримку необхідних реформ для підвищення готовності країни до реалізації складних програм відновлення.

Відновлення залізничної інфраструктури України в рамках проекту RELINC матиме значний вплив на зростання ВВП країни, оскільки залізничний транспорт є критичним для ефективності економіки (табл.3.2).

Зважаючи на аспекти, наведені в таблиці 3.2, відновлення залізничної інфраструктури може забезпечити високий рівень повернення на кожен інвестований долар, сприяючи широкому економічному відновленню та зростанню.

Наразі фінансові потреби для відновлення та модернізації залізничної інфраструктури України є значними. Відповідно до останньої оцінки Всесвітнього банку, загальні витрати на відновлення та реконструкцію України оцінюються в \$411 мільярдів, з яких значна частина передбачається для транспортної інфраструктури, у тому числі залізничної [46].

Укрзалізниця, яка є однією з ключових організацій в цьому процесі, планує значні інвестиції на 2024 рік, включаючи підвищення заробітних плат та інвестиції у відновлення інфраструктури, зокрема модернізацію приблизно 250 км залізничних ліній у південних регіонах України [73]. Загальний бюджет Укрзалізниці на 2024 рік складає близько 115.8 мільярдів гривень (приблизно 2.95 мільйони євро), з яких значна частина витрат спрямовується на збільшення зарплат та покриття зростаючих витрат на електроенергію [75].

Таблиця 3.2 – Основні аспекти впливу відновлення залізничної інфраструктури на ВВП країни

Аспект	Сутність
Підвищення ефективності логістики	Відновлення та модернізація залізничної інфраструктури сприятимуть зниженню витрат на логістику та часу доставки товарів, що позитивно вплине на виробничі підприємства та збільшить конкурентоспроможність українських товарів на міжнародних ринках
Залучення інвестицій	Надійна та ефективна залізнична система залучатиме додаткові інвестиції в інші сектори економіки, особливо в виробничі та аграрні галузі, що залежать від залізничного транспорту для експорту та імпорту товарів
Стимулювання регіонального розвитку	Відновлення інфраструктури в регіонах, що постраждали від конфлікту, може сприяти розвитку цих територій, створюючи нові робочі місця та покращуючи умови життя місцевого населення.
Мультиплікативний ефект	Інвестиції у відновлення залізниць не лише безпосередньо стимулюють зростання ВВП через будівельні роботи та купівлю матеріалів, але й мають далекосяжні мультиплікативні ефекти через збільшення ефективності транспортних та логістичних послуг.

Джерело: складено автором

Для залучення необхідних коштів Україна використовує допомогу від різних міжнародних донорів та інституцій. Наприклад, Європейський інвестиційний банк (ЕІВ) фінансує різні проекти з модернізації, що підтримує українську транспортну інфраструктуру [76].

Однак, щоб більш ефективно залучити інвестиції для відбудови залізничної інфраструктури в Україні, можна використовувати декілька

механізмів. Запропоновано наступні стратегії залучення інвестицій, які наведені в таблиці 3.3.

Безумовно, проєкт RELINC не в змозі покрити всі необхідні інвестиції, однак це серйозний вклад у відновлення та модернізацію залізничної інфраструктури України, який позитивно впливає на економічні показники держави та стає прикладом для інших інвесторів. Окрім цього, RELINC не є єдиним проєктом, який наразі займається відновленням залізничної інфраструктури України: участь також бере Європейський Інвестиційний банк та інші інвестори.

Таблиця 3.3 – Стратегії залучення інвестицій

Стратегія	Сутність
Державно –приватне партнерство	Цей метод дозволяє залучати приватний капітал і управлінські навички для реалізації інфраструктурних проєктів. ДПП може включати різні моделі фінансування, такі як будівництво – експлуатація –передача (BOT), будівництво –власність – експлуатація (BOO) та інші
Європейські фонди та гранти	Використання коштів ЄС, таких як інструменти політики сусідства, гранти Європейського інвестиційного банку (ЄІБ) і кошти Європейського фонду стратегічних інвестицій, може допомогти фінансувати крупномасштабні проєкти
Облігації інфраструктурних проєктів	Випуск облігацій, спеціально призначених для фінансування інфраструктурних проєктів, може привернути інвесторів, зацікавлених у довгострокових інвестиціях із стабільним доходом
Міжнародні донорські конференції	Організація конференцій з міжнародними донорами може допомогти залучити фінансування та забезпечити координацію зусиль між урядом України та міжнародними партнерами
Використання інноваційних фінансових інструментів	Інструменти, такі як зелені облігації або сталі облігації, які спрямовані на фінансування екологічно стійких та соціально відповідальних проєктів, можуть залучити інвесторів, зацікавлених у сталому розвитку
Прямі іноземні інвестиції	Залучення іноземних інвестицій через інвестиційні пропозиції, які чітко вказують на переваги інвестування в українську інфраструктуру, може забезпечити необхідне фінансування та експертизу

Джерело: створено автором

Відновлення залізничної інфраструктури в Україні має значний позитивний вплив на ряд суміжних секторів економіки, які наведені в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4 – Вплив відновлення залізничної інфраструктури на інші галузі економіки країни

Галузь	Вплив
Промисловість	Стабільне та ефективне залізничне сполучення сприяє розширенню виробничих можливостей, оскільки забезпечує швидке постачання сировини та відправлення готової продукції. Це особливо важливо для важкої промисловості та виробників, залежних від експорту
Аграрний сектор	Україна є одним із світових лідерів у виробництві та експорті аграрної продукції. Відновлення залізничної мережі поліпшить можливості для експорту зернових, соняшника та інших аграрних товарів, підвищивши тим самим загальну дохідність аграрного сектору
Будівництво	Реконструкція залізниць часто передбачає значні будівельні роботи, включаючи ремонт мостів, шляхів, станцій та інших об'єктів. Це створює додаткові робочі місця у будівельному секторі та збільшує попит на будівельні матеріали
Туризм	Покращення залізничних послуг може зробити внутрішній туризм більш доступним і привабливим, сприяючи розвитку місцевих туристичних маршрутів та підвищенню загального туристичного потоку в країні
Інвестиційний клімат	Ефективна та надійна інфраструктура є ключовим фактором для залучення іноземних інвестицій. Відновлення залізничної інфраструктури може покращити інвестиційний клімат в Україні, підвищивши її привабливість як для прямих зарубіжних інвестицій, так і для міжнародного бізнесу

Джерело: складено автором

Таким чином, відновлення та модернізація залізничної інфраструктури здатна впливати на широкий спектр економічних секторів, сприяючи загальному економічному зростанню та стійкості України і її регіонів. Проекти з відновлення та модернізації залізничної інфраструктури в Україні мають потенціал стати ключовим драйвером для економічного відновлення та розвитку в воєнний або післявоєнний період. Основні напрямки впливу охоплюють: підвищення логістичної ефективності, стимуляція промисловості та аграрного сектору, покращення інвестиційного клімату, соціально – економічний вплив. Щоб реалізувати ці переваги, Україна може використовувати різні механізми залучення інвестицій, такі як державно – приватне партнерство, європейські фонди, міжнародні гранти та облігації. Важливо також забезпечити координацію цих зусиль на національному та міжнародному рівнях для оптимізації ресурсів та досягнення стратегічних цілей розвитку країни. Сьогодні розроблено безліч візуалізацій для відновлення як окремих об'єктів, так і цілих населених пунктів України, що постраждали від

агресії російської армії. Хоча масштаб руйнувань і завданих збитків постійно зростає, а деякі з цих проектів можуть втратити свою актуальність ще до початку їх реалізації, ці плани дозволяють уявити та спланувати, якою може стати Україна та окремі її регіони після завершення війни.

3.2 Адаптація світового досвіду країн у післявоєнній відбудові України

З метою формування власної національної стратегії буде проаналізовано ретроспективний, історико – економічний огляд та аналіз програм міжнародної допомоги у відбудові країн Європи, Японії та Південної Кореї.

Враховуючи специфічні та унікальні геополітичні, економічні та соціальні умови, в яких опинилася країна в нинішньому конфлікті, а також важливе місце України на світовому ринку продовольства, енергетики та металургії, необхідно, щоб національні програми брали участь у підготовці та реалізації міжнародних заходів з відновлення економіки, займаючи саме лідируючі та провідні позиції з цих питань, найперший, хто зацікавлений у відновленні держави – це сама держава. Національні ініціативи повинні запропонувати іноземним партнерам власне бачення подальшого розвитку, враховуючи міжнародний досвід і всі можливі ризики.

Ці ризики можна виділити, розглянувши міжнародні програми відновлення національних економік, такі як «План Маршалла» для країн Західної Європи та «План Доджа», що був стабілізаційною програмою для Японії, впровадженою у 1949 році [79].

Порівняльна характеристика принципів та наслідків реалізації цих програм для повоєнної Європи («План Маршалла») та Японії («План Доджа») наведена в таблиці 3.5.

Довгострокове порівняння зростання реального ВВП на душу населення в Японії, Великобританії та США проведене Groningen Growth and Development Centre у рамках проекту Maddison Project, представлено на рисунку 3.1.

Варто зазначити, що динаміка ВВП на душу населення для США та Великобританії перебувають на суміжних ділянках, в деякі період навіть стають рівними один одному. Однак, аналізуючи динаміку ВВП на душу населення Японії, представлено на рисунку 3.1, варто зазначити, що довоєнний рівень був досягнутий лише в 1954 році. Проте протягом наступних 15 років економіка Японії зростала в середньому на 11% щорічно, що є безпрецедентним рекордом у світовій економічній історії.

Також особливу увагу слід приділити досвіду міжнародної допомоги в післявоєнному розвитку Південної Кореї та Сінгапуру, які перетворилися на «азіатських економічних тигрів».

Основні фактори успіху країн «економічних тигрів», на думку економістів [78], представлені в таблиці 3.6.

У результаті ВВП Південної Кореї зріс у 31 тисячу разів з 1953 року завдяки фінансовій допомозі, технологіям, торговельній співпраці зі США, зростанню експорту, швидкій індустріалізації, підвищенню добробуту громадян та їх споживанню, а також конкурентоспроможності у важкій промисловості та побутовій електроніці.

Варто зазначити, що з 1945 по 1961 рік Корея не брала позик і не залучала іноземні інвестиції. За критеріями Світового банку та неокласичної економічної теорії, це є справжньою аномалією. Проте Корея отримала понад \$3,1 мільярда у вигляді грантів від США за той же період, що в середньому становило \$193 мільйони на рік протягом 16 років. Іншої зовнішньої допомоги не надходило [81]. Ця сума вдвічі більша за ту, яку отримали країни Бенілюксу за планом Маршалла, на третину перевищує допомогу Франції та більше на 10%, ніж отримала Великобританія. Гранти, надані Кореї з 1945 по 1961 роки, переважають генеральний кількість кредитів Світового банку новоутвореним незалежним державам [82]. Також слід підкреслити важливість податкових інструментів регулювання. Сінгапур і Гонконг тривалий час були податковими гаванями, що сприяло залученню нових інвестицій.

Таблиця 3.5 – Принципи та наслідки проектів відновлення «План Маршалла» та «План Доджа»

План	Принципи та результати впровадження плану		
	Умови надання допомоги	Підхід до розвитку	Спільні зусилля
План Маршалла (Європа) 1948 – 1951	виділення територій під американські військові бази, відмова від нац. промисловості, свобода під –цтва, зниження митних тарифів, обмеження у торгівлі із соцтабором	розширити європ. сільк –госп. та промислове вир –цтво, відновлення «стану» валют в окремих країнах Європи, стимулювати торгівлю між Європою й рештою світу	The Economic Cooperation Administration, The Organization for European Economic Cooperation
План Доджа (Японія) 1949 – 1965	зміна курсу від мілітаризму на ліберальні цінності, механізм вільної конкуренції, демонополізація	розпущено дзаїбацу – феодально –мілітаристські клани, здійснено демонополізацію, свобода торгівлі, імплементовано земельну реформу, ліберально трудове законодавство, податкова реформа	SCAP (Сполучене Королівство, СРСР, США ...)
	Роль стейкхолдерів	Перспектива, взаємна вигода	Ризики для України
План Маршалла (Європа) 1948 – 1951	Держдеп. США, Мінфін США, Експортно –Імп. банк, Світовий банк, приватний бізнес	Захід контролює ринок збуту, зміцнений європейський середній клас, США та Канада залучили ринок збуту, наколо СРСР було зведено залізну стіну, вплив СРСР було ослаблено, Західна економіка відновлена	Прийняття та початок реалізації плану через 3 роки після закінчення воєнних дій, план був вже для мирної Європи, усі країни в післявоєнному стані в майже однаковому економічному становищі
План Доджа (Японія) 1949 – 1965	SCAP, General Head Quarters	балансування консолідованого нац. бюджету, з метою зниження інфляції, зупинка діяльності Фінансового банку реконструкції, зниження індексу держ. втручання в економіку, запровадження єдиного обмінного курсу, повернення до торгівлі міжнародного рівня, нові акцизи та тверді ставки податків, збільшення внутрішніх накопичень	масове безробіття, фіксований курс валют, радикальнісь реформ демонополізації, масові звільнення на тлі скорочення економіки

Джерело: створено автором на основі [79]

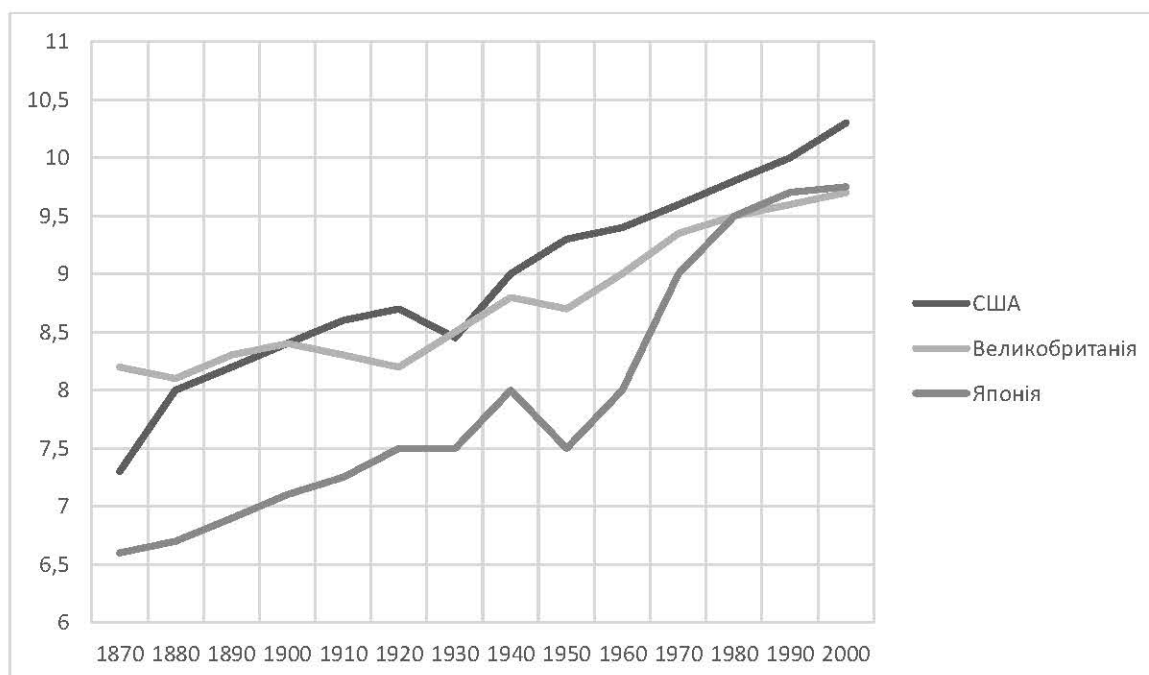

Рисунок 3.1 – ВВП на душу населення для США, Японії та Великобританії

Джерело: створено автором на основі [80]

Таблиця 3.6 – Головні фактори успіху країн «економічних тигрів»

Фактор	Суть
Стан війни	На час початку впровадження інтернаціональних програм допомоги ці держави перебували в війні, і це робить їхній досвід особливо цінним для України. Такі обставини сприяють згуртованості як людей, так і народних еліт
Зовнішня загроза	Зовнішня небезпека зі сторони Радянського Союзу, що мотивувала Західний світ надавати захист і підтримку
Стиль правління	Авторитарний стиль правління, що дозволяв швидко приймати рішення. Найяскравіші приклади цього – Сінгапур і Південна Корея.
Зовнішній контроль	Не безпосереднє управління з боку англосаксонських країн (США, Великобританія). Британські суди сприяли боротьбі з корупцією і забезпечували рівне правосуддя, державна служба виконувала сервісну функцію для громадян, податки розглядалися як плата за якісні послуги, а меритократія забезпечувала державним службовцям зарплати, що на 20% перевищували ринкові, з високою конкуренцією на посади
Безпека	Гарантії безпеки, забезпечені США шляхом розміщення своїх військових баз
Захист, підтримка, патронат	Патронат, захист і підтримка з боку США. Фінансова допомога англосаксонських країн у формі грантів, інвестицій, технологій і ефективної податкової політики

Джерело: створено автором на основі [78]

Досвід Великобританії та Франції в реалізації комплексного підходу "націоналізація –модернізація –приватизація" для післявоєнного розвитку промисловості є вельми повчальним. Використання цього досвіду може бути надзвичайно корисним для сучасних умов, оскільки він передбачає ефективну націоналізацію приватної власності підприємств, подальшу модернізацію промислової бази і, зрештою, приватизацію [36]. Важливо зазначити, що у цих державах процеси націоналізації та приватизації циклічно змінюють один одного.

До прикладу, у післявоєнній Франції фінансові втрати переважали чверть державного достатку, об'єм промислового виробництва зменшився приблизно на 60% від рівня, який був до війни, а виробництво сільськогосподарської продукції впало вдвічі. Також була зруйнована транспортна система.

Водночас подолати ці негативні наслідки допомогла післявоєнна соціально –економічна програма централізованої демократичної країни, що активно управляла та спрямовувала різні економічні відносини. Було виконано широку націоналізацію таких секторів, як вуглевидобуток, газова промисловість, електроенергетика, авіаційна промисловість, машинобудування та великі банки. Державний сектор охопив близько 20% усіх промислових потужностей.

Як показав подальший розвиток подій, націоналізація не була соціалістичним заходом. Вона стала важливим інструментом французького уряду у відновленні економіки, сприяючи швидкій модернізації базових галузей [83].

Наступне десятиліття 1950 –х років виявилось моментом динамічного і майже беззупинного зростання. З 1952 по 1958 роки вироби ремесла та будівництва зросли на 47%, а саме індустріального виготовлення (без залучення будівництва) – на 52% [84].

На той час, серед французьких інвесторів та бізнесменів виникло нове гасло: «Модернізуватися або загинути». Зрозумівши неможливість збагачення

застарілими підходами, бізнес кола Франції розпочали надавати перший пріоритет уваги на відновлення індустріального резерву.

Зіставний рух змінення ВВП держав світу у 1950 –1960 роках наведена у таблицях 3.7 та 3.8.

Післявоєнні періоди завжди показують високу динаміку економічного зростання, оскільки відновлення починається з низьких базових показників.

Таблиця 3.7 – ВВП у передових країнах світу в періоді з 1950 по 1960 роки (початок періоду прийнято за 100 відсотків)

Країна	1950 – 1955	1956 – 1960	1951 – 1960
США	124	107	133
Великобританії	115	110	127
Франція	124	127	158
ФРГ	154	141	217
Японія	143	177	253

Джерело: створено автором на основі [84]

Таблиця 3.8 – Динаміка розвитку промислових виробництв, у провідних країнах світу в періоді з 1950 по 1960 роки (початок періоду прийнято за 100 відсотків)

Країна	1950 – 1955	1956 – 1960	1951 – 1960
США	124	117	145
Великобританії	120	113	135
Франція	132	136	180
ФРГ	182	133	242
Японія	211	226	476

Джерело: створено автором на основі [84]

Отже, в умовах післявоєнного відновлення та політичної нестабільності, коли державні активи природно знецінюються, раціональною стратегією є не форсувати приватизацію для запобігання бюджетному дефіциту. Натомість слід зосередитися на підвищенні ефективності державного сектору економіки, накопиченні коштів, проведенні промислової модернізації, а також інвестуванні в інновації та науку.

Регуляторні режими податкового стимулювання. Досвід "Кельтського тигра" в Ірландії є також корисним для аналізу і потенційного застосування у

післявоєнній Україні [85]. На момент 1990 року, економічні показники Ірландії та України були порівнянними. До прикладу, індекс ВВП на душу жителів за ПКС – 16 тисяч доларів США в Україні, 22 тисячі доларів США в Ірландії. Протягом наступних 30 років Ірландія стала однією з найбагатших країн Європи, в той момент як Україна залишилася серед найбідніших. Таким чином, різниця ВНД на душу жителів між державами досягла більше ніж 500% (у 2018 році ВНД на душу жителів в Ірландії складав 66 тисяч доларів, в Україні – 13 тисяч доларів США).

В Ірландії сектор послуг також представлений в основному високотехнологічними сферами – ІТ –технології, телекомунікації, науково – технічні та фінансові послуги, які складають більше 31% ВВП [86]. У той час в Україні цей показник становить менше 11%. Структура промисловості Ірландії відображена на таблиці 3.9:

Таблиця 3.9 – Структура промисловості Ірландії за 2019 рік

Промисловий сектор	Доля в обсязі реалізації у 2019 році, %
Фармацевтика та Біотехнології	40
Оптика, електроніка	8
Напої та харчова промисловість	19
Вир –цтво пластмаси, гуми, хім. промисловість	17
Інші	16

Джерело: створено автором на основі [86]

Крім того, сектор послуг в Україні представлений переважно низькокваліфікованими послугами – торгівля, транспорт, готельно – ресторанний бізнес [86]. Упорядкований ряд економічних ресурсів в генеральний капітал в Україні та Ірландії у 1990 –2018 роках наведена на рисунку 3.2. Таким чином, враховуючи приклади міжнародної допомоги післявоєнній Європі (за "Планом Маршалла"), Японії (за "Лінією Доджа"), а також досвід Кореї, Сінгапуру, Франції, Великобританії та Ірландії, вважається доцільним адаптувати пункти впровадження програм розвитку з таблиці 3.3 для України наступним чином (таблиця 3.10).

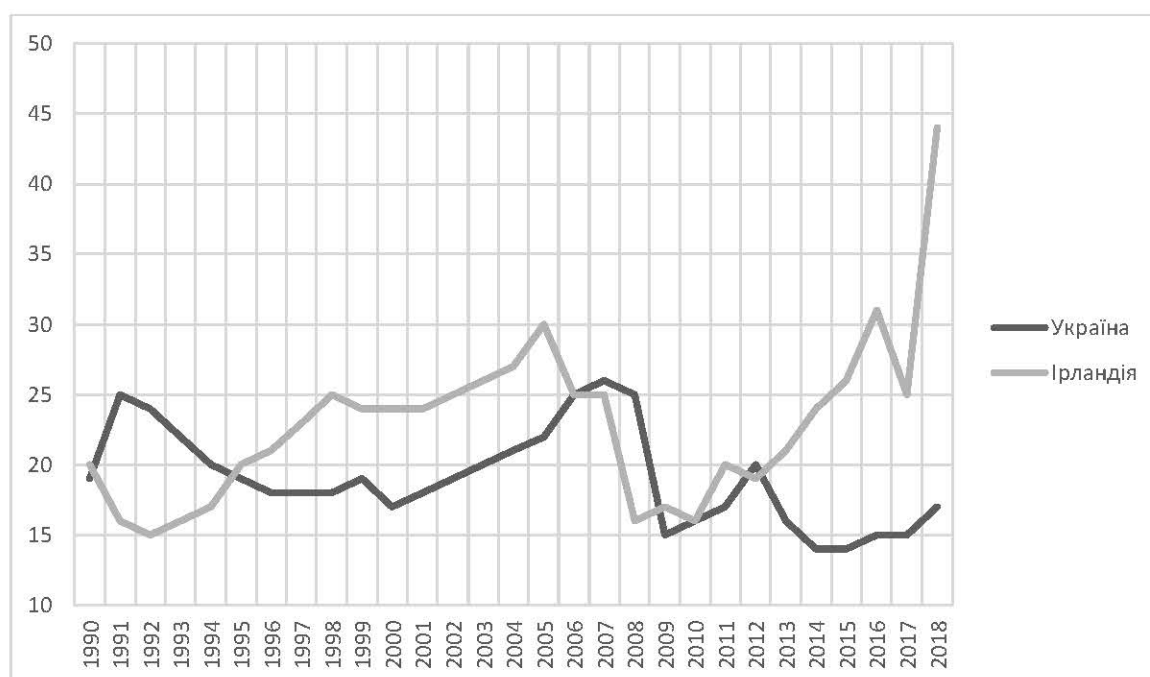

Рисунок 3.2 – Порівняльна динаміка інвестицій в основний капітал в період з 1990 по 2018 роки в Україні та Ірландії, у % до ВВП

Джерело: створено автором на основі [85]

Таблиця 3.10 – Міжнародні програми, які будуть ефективними для післявоєнної економіки України

Принцип	Суть
Джерело надання допомоги	Багатостороння, комплексна міжнародна допомога на всіх етапах відновлення, від партнерів (Великобританія, США, ЄС)
Умови надання допомоги	Викорінення корупції в повному обсязі, імплементація антиолігархічних законів, реформування правоохоронної галузі
Спільні зусилля	Координація та спільна робота створених міжнародних установ з Національною радою з відновлення України, на консультативній основі
Участь стейкхолдерів	Вітчизняні науковці –економісти, фінансові та бізнес кола, безпекові та правові структури, міжнародні експерти
Перспективи модернізації, взаємна вигода	Україна стає сучасною країною з інноваційним потенціалом, оновленою промисловістю, інвестиційною привабливістю, стає індустриальним парком та логістичним хабом для Європи
Підхід до імплементації	Фокус на кроках до створення можливостей в галузях зміцнення економіки та соціума, трансформація у всіх економічних напрямках задія швидкого та якісного нового розвитку
Ризики для України	Антикорупційні заходи, реальний контроль за фактичним напрямом та реалізацією ресурсів та коштів, прозорість державних закупівель, дисципліна податкова та звітowa

Джерело: створено автором

Виходячи з основних принципів, наведених у таблиці 3.10, можна запропонувати багаторівневу структуру відновлення економіки України у післявоєнний період з поділом на етапи. Детально розглядаючи вказані напрямки відновлення економіки, слід відзначити наступне (табл. 3.11).

Таблиця 3.11 – Напрями відновлення території та економіки України, спираючись на міжнародний досвід

Напрямок	Сутність
Безпека	Повоєнне відновлення мусить базуватися на інтеграції регіональної цивільної влади з основними інфраструктурними об'єктами (аеропорти, залізниці, транспортні шляхи, системи життєзабезпечення) та військовими структурами (військові центри, бази тощо). Така інтеграція підвищить інвестиційну привабливість, оскільки забезпечить підтвердження безпеки.
Соц. допомога	Доцільно запропонувати нормативні зміни, що передбачатимуть надання базового доходу для найбільш уразливих верств населення та внутрішньо переміщених осіб. Це сприятиме поверненню трудових ресурсів із –за кордону та запобігатиме міграції. Крім того, уряд уже анонсував механізм житлових іпотечних кредитів з мінімальною відсотковою ставкою.
Зона вільної торгівлі	Головне завдання – створити для інвесторів сприятливі умови, включаючи компенсаторні механізми для покриття втрат та підключення до інженерних мереж. Пріоритетом має бути розвиток переробної промисловості та індустріальних парків. Перспективна ідея ніаршорінгу полягає у перетворенні України на найближчу промислову зону для Європи, тобто мегаіндустріальний парк. Це, своєю чергою, значно стимулюватиме зростання сектору послуг.
Відбудова інфраструктури	Відновлення та реконструкція інфраструктури передбачають два ключові аспекти. По –перше, необхідно буде збудувати з нуля деякі населені пункти. Важливо, щоб цей процес був не просто відтворенням минулого, а якісним перетворенням. По –друге, відбудова інфраструктури має ґрунтуватися на сучасних принципах, включаючи енергоефективність та "зелений" перехід. Такий підхід може значно покращити питання працевлаштування і, завдяки програмам державно –приватного партнерства, забезпечити інвестиційну привабливість.
Енергетична незалежність	Спонукаючи до розвитку «зеленої» енергетики та генерації, спонукаючи виробників будь –яких рівнів виробляти енергію та реалізовувати її надлишки на інтернаціональний або внутрішній ринок сбуту. Використовувати методи «москітної» економіки для динамічного просування не великих проєктів, направлених на покращення енергоефективності окремих об'єктів. Інституційно підсилити процес «зеленого переходу» способом відтворення Агентства з декарбонізації із глибокими повноваженнями та комунікаційними можливостями, що зосереджуватиметься на скороченні викидів вуглецю в усіх відповідних сферах.

Продовження таблиці 3.11

Фінансова стабілізація	У перші місяці війни обережне скорочення імпорту дозволило Міністерству фінансів забезпечити відносну стабільність гривні та уникнути різких коливань. Однак у найближчому майбутньому необхідно буде провести лібералізацію валютного курсу та вирішити проблему проблемних кредитів. Розумним рішенням держави може стати використання досвіду Японії, коли держава викупувала у банків проблемні кредити та здійснювала їх фінансове оздоровлення. Крім того, зростання "бюджетної діри" буде неминучим, тому, як і у випадку з Планом Маршалла, Україні знадобиться регулярна зовнішня фінансова підтримка. Підвищення податків для наповнення бюджету в цій ситуації є неприйнятною альтернативою.
Націоналізація та приватизація	Впровадження циклу «націоналізація – модернізація – приватизація» для промислових об'єктів у стратегічних галузях економіки. Це означає переведення підприємств основних промислових секторів у державну власність з подальшою їх модернізацією, приваблення іноземних інвестицій та їх подальша приватизація. З метою привернення інвесторів розглядається введення оновленого способу податку «10 –10 –10», яка зумовлює оподаткування на рівні: 10% податку на прибуток, 10% ПДВ та 10% ПДФО, а також відмова від воєнного збору. Ця модель може сприяти створенню умов для залучення інвестицій, зробити Україну привабливим місцем для бізнесу та створити податковий притулок.

Джерело: створено автором

Отже, подальше територіальне та економічне відродження визначається різноманітністю факторів, таких як економічні, геополітичні та культурні умови, а також стан країни безпосередньо перед війною. Аналіз світового досвіду використання різних методів відновлення країн дає змогу визначити подальший розвиток держави. Кожна з розглянутих у дослідженні зарубіжних моделей допомоги у відновленні післявоєнного періоду повинна бути детально проаналізована та вивчена, а також застосована комплексно, з урахуванням найкращих практик, що можуть бути корисними саме для України. На відміну від умов, в яких було розроблено План Маршалла для післявоєнної Європи, де майже всі країни знаходилися у подібних соціально – економічних умовах, Україна має унікальні обставини. По –перше, будівельний план має розроблятися у країні, яка ще перебуває у стані війни. По –друге, Україна знаходиться після війни серед розвинених держав. Тому генеральною для з'єднання мусить стати зона вільної торгівлі з Європейським Союзом, що допоможе українським виробникам увійти в ланцюги створення доданої вартості. Ключовий акцент у програмах відновлення економіки України

полягає в перетворенні її на інноваційну, енергоефективну модель, зосереджуючись на програмою сприятливого оподаткування, розвитку індустріалізації та секторів з великим індексом доданої вартості, а також на підвищенні людського капіталу

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

За результатами третього розділу сформовано такі висновки та узагальнення.

1. Проаналізовано плани та стратегії формування і реалізації інвестиційних проєктів у межах післявоєнної відбудови та євроінтеграції України. Виявлено, що відновлення залізничної інфраструктури є одним із ключових пріоритетів для залучення інвестицій, оскільки воно відіграє важливу роль у прискоренні економічного відновлення країни. Розглянуто декілька стратегій для залучення капіталу, таких як державно –приватне партнерство, використання європейських фондів та грантів, випуск інфраструктурних облігацій, проведення міжнародних донорських конференцій, застосування інноваційних фінансових інструментів та залучення прямих іноземних інвестицій. Аналіз показує, що залучення інвестицій у інфраструктуру, зокрема у залізничний транспорт, може суттєво покращити логістику, що своєю чергою знизить вартість вантажних та пасажирських перевезень. Це сприятиме розвитку інших важливих галузей економіки, таких як промисловість, агропромисловий комплекс, будівельна галузь та туризм. Координовані зусилля на національному та міжнародному рівнях, включаючи реалізацію програм відновлення зі сторони Європейського Союзу та інших міжнародних організацій, забезпечать необхідну підтримку та ресурси для виконання запланованих проєктів. Це відкриє нові можливості для інтеграції України у європейські економічні та транспортні мережі, що матиме довготривалий позитивний вплив на розвиток країни.

2. Обґрунтовано та оцінено можливості адаптації досвіду європейських країн у процесі післявоєнної відбудови України. Кожна з розглянутих у

дослідженні зарубіжних моделей допомоги у відновленні післявоєнного періоду має бути детально проаналізована, вивчена та адаптована до українських умов. Важливо застосовувати ці моделі комплексно, враховуючи найкращі практики, що можуть бути корисними саме для України. Відмінність ситуації України від тієї, в якій було розроблено План Маршалла для післявоєнної Європи, полягає в тому, що більшість європейських країн знаходилися в подібних соціально–економічних умовах, тоді як Україна має унікальні та специфічні обставини. По –перше, будівельний план має розроблятися у країні, яка перебуває у стані війни, що значно ускладнює процес планування та реалізації. По –друге, Україна після війни буде серед розвинених країн, що створює особливий контекст для інтеграції. Важливим елементом цієї інтеграції повинна стати зона вільної торгівлі з Європейським Союзом, що допоможе українським виробникам увійти до глобальних ланцюгів створення доданої вартості. Політичною перспективою має стати можливість вступу до ЄС, що сприятиме більш глибокій економічній і політичній інтеграції. Заходи з напрямом на перетворення України на інноваційну та енергоефективну модель забезпечать глобальну конкурентоспроможність у післявоєнний період, створюючи стійку та прогресивну економічну структуру, здатну відповідати викликам сучасного світу.

ВИСНОВКИ

За результатами виконання кваліфікаційної роботи отримано наступні висновки.

1. Визначено економічний зміст поняття «інвестиційна привабливість регіону». Інвестиційна привабливість регіону – визначається комплексом факторів, включаючи фінансову стійкість, рентабельність, конкурентоспроможність, ресурси, стратегічність розвитку та інші аспекти, які впливають на здатність країни або регіону залучати інвестиції, грамотно їх використовувати та забезпечувати стабільний розвиток.

2. Виокремлено чинники, які мають безпосередній вплив на інвестиційну привабливість регіону. Всі чинники можна об'єднати у великі групи за їх змістом: політичні, економічні, законодавчі, виробничі, інфраструктурні та інші.

3. Виокремлено різні методи та підходи для оцінки інвестиційної привабливості. Було визначено три методи, які включають в себе широкий спектр показників, статистичний підхід, метод експертних оцінок і рейтинговий підхід. Такий комплексний підхід дозволяє отримати глибокий розбір економічного стану території та її потенціалу для інвестицій.

4. Проведено аналіз стану інвестиційної привабливості України. Війна чинить суттєвий негативний вплив на інвестиційні потоки в країну загалом. Однак, Україна все ж має низку галузей економіки з великим потенціалом для інвесторів: це аграрний сектор, виробництво сільськогосподарської техніки, альтернативної енергетики та інформаційних технологій, які можуть стати привабливими для іноземних та внутрішніх інвесторів.

5. Визначено оцінку інвестиційної привабливості різних регіонів України. Українські регіони володіють потужними виробничими та економічними потенціалами. Навіть в умовах війни, «передові» українські регіони (Дніпро, Київ, Полтава та ін.) продовжують підтримувати виробничі потужності,

показники експорту, валового регіонального продукту та інші важливі економічні індикатори.

6. Проаналізовано привабливі галузі для інвесторів у часи війни. Незважаючи на складний інвестиційний клімат, країна пропонує цінні можливості для іноземних інвесторів. Зокрема, напрями післявоєнного відновлення, промисловості та оборонного сектору можуть стати важливими для інвесторів, які розглядають довгострокові перспективи та можливості для розвитку в Україні.

7. Визначено плани і стратегії формування та реалізації інвестиційних проєктів в рамках післявоєнної відбудови та євроінтеграції України. Відновлення залізничної інфраструктури визначено як один із ключових пріоритетів для залучення інвестицій та прискорення економічного відновлення. Інвестиції в залізничний транспорт суттєво покращать логістику та знизять вартість вантажних та пасажирських перевезень, сприяючи розвитку інших галузей економіки, зокрема промисловості, агропромислового комплексу, будівельної галузі та туризму.

8. Обґрунтовано можливості адаптації досвіду європейських країн у процесі післявоєнної відбудови України. Україна знаходиться в доволі особливих умовах, відносно наявного міжнародного досвіду повоєнного відновлення. Для створення оптимальної стратегії відновлення України, потрібно розглядати міжнародний досвід комплексно і виокремлювати етапи, які будуть корисними та враховувати особливості економічного становища конкретно для України. Політичною перспективою має стати можливість вступу до Європейського Союзу, що сприятиме більш глибокій економічній і політичній інтеграції. А ключовий акцент у програмах відновлення економіки України повинен бути зроблений на перетворенні її на інноваційну та енергоефективну модель. Ці заходи забезпечать Україні глобальну конкурентоспроможність у післявоєнний період, створюючи стійку та прогресивну економічну структуру, здатну відповідати викликам сучасного світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Могилевська О.Ю., Слободяник А.М. Економічна сутність інвестиційної привабливості промислового холдингу. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. Вип.21. С. 335 – 338. URL: <http://global-national.in.ua/archive/21-2018/67.pdf>
2. Мацибора Т.В. Прямі іноземні інвестиції як індикатор інвестиційної привабливості. *Економіка АПК*. 2015. №10. С. 27–32.
3. Недашківський М. М., Данілов О. Д. Інвестиційні процеси в Україні: навч. посібник для вищих навч. закл. *Державна податкова адміністрація України, Академія держ. податкової служби України*. Ірпінь, 2010. 177 с.
4. Диха М.В. Глобальна конкурентоспроможність та інвестиційна привабливість України: стратегії реалізації : монографія. Хмельницький: ХНУ. 2011. 207 с.
5. McConnell K.R., Brew S.L. Economics: Principles, Problems and Policy. Revised Edition 11. К., HaGar, 1998. P. 785.
6. Степаненко С. В. Інвестиційна привабливість регіонів та інноваційна політика в контексті сталого економічного зростання. *Державне будівництво*. 2012. №2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2012_2_2
7. Усов М. А. Сутність інвестиційної привабливості, як напрям залучення інвестиційних ресурсів. *Ефективна економіка*. 2018. № 8. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6500>
8. Гелеверя Є. М., Сергієнко Ю. І. Інвестиційна привабливість регіонів як основа сталого розвитку країни. *Бізнес Інформ*. 2020. №4. С. 111–117.
9. Гуткевич С. О., Пулій О. В. Інвестиційна привабливість: сутність, показники і чинники впливу. *Інтелект XXI*. 2019. № 2. С. 89 –93.
10. Пухальський В.В. Нормативно –законодавче регулювання контролю зовнішньоекономічної діяльності підприємств України. Проблеми та перспективи фінансової політики в умовах пандемічних процесів. *Матеріали*

Міжнародної науково –практичної конференції, Тернопіль: Вектор, 2020. С. 43–46.

11. Лихолет С. І. Сучасні підходи оцінки ефективності економічного стимулювання інноваційної діяльності промислових підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 1. С. 9–14.

12. Петрина В. Інвестиційна діяльність як предмет правового регулювання. *Часопис Київського університету права*, 1(3), 2020, 109 –115. URL: <https://chasprava.com.ua/index.php/journal/article/view/482>

13. Задоя О.А., Фоменко В.С. Тенденції розвитку портфельних іноземних інвестицій в Україні. *Європейський вектор економічного розвитку*. 2021. №1(30). С. 44 –54.

14. Давиденко Н.М. Оцінка інвестиційної привабливості регіону в умовах сучасних викликів. *Економічний форум*. 2017. №2. С. 86 – 93.

15. Степурина С.О., Дериховська В.І. Модель інтегрального статистичного оцінювання інвестиційної привабливості регіонів України. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 30. С. 588–598.

16. Кужелєв М. О., Плахотнюк В. В. Напрями оптимізації інвестиційного клімату в Україні. *Економічний вісник університету*. 2019. Вип. 41. С. 119–126.

17. Венгуренко Т. Г. Розвиток спільного інвестування на ринку капіталів. Актуальні економічні, фінансові та правові питання в умовах євроінтеграції та глобальної конкуренції : *матеріали Міжнар. наук. – практ. конф.*, 2020. С. 102–104.

18. Аранчій Д. С. Інвестиційна привабливість підприємств: сутність, фактори впливу та оцінка існуючих методик аналізу. Проблеми обліково – аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю. *матеріали II Всеукраїнської науково –практичної конференції м. Полтава*, 2017. С. 144–147.

19. Крихівська Н. О., Чернишова Г. М. Інвестиційна привабливість України: основні проблеми та шляхи їх вирішення. *Економіка і суспільство*.

2017. Вип. 9. С. 260–264. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/9_ukr/45.pdf

20. Гайдуцький А. П. Оцінка інвестиційної привабливості економіки. *Економіка та інноваційний розвиток національного господарства*: матеріали Всеукраїнський науково – виробничий журнал (м. Хмельницький, 5 трав. 2013 р.). м. Хмельницький, 2013. С. 119–128.

21. Кербікова А. С., Письменна О. О., Гулик Т. В. Діагностика інвестиційної привабливості регіонів України. *Die wichtigsten Vektoren für die Entwicklung der Wissenschaft im Jahr 2020*. 2020. Band 1. С. 10 – 15.

22. Лещук Г. В. Систематизація підходів до оцінювання інвестиційної привабливості регіону. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2020. №29. С. 93 – 98.

23. Keynes, John Maynard. *The General Theory of Employment, Interest and Money*. Macmillan. London. 1936. P. 56 – 63

24. Асаул А.. Систематизація факторів, що характеризують інвестиційну привабливість регіонів. *Регіональна політика*. 2008. № 2. С. 53–62.

25. Про затвердження Методики розрахунку інтегральних регіональних індексів економічного розвитку. *Наказ Держкомстату України № 114 від 15.04.2003 р.* URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/106685__106685

26. Захожай В., Кіт М. Статистика інвестиційної діяльності. *Персонал*. 2007. № 8. С. 10–17.

27. Іванова Н. Ю., Данилів А.І. Оцінка інвестиційної привабливості регіону: порівняльний аналіз сучасних методик. *Наукові записки. Том 56, Економічні науки. Національний університет «Києво –Могиланська академія»*. 2006. С. 16– 22.

29. McDonald A, Bailly A. What investors want: Guide for cities. *Centreforcities*. 2017. P. 32 URL: <https://www.centreforcities.org/wp-content/uploads/2017/07/17-07-18-What-Investors-Want-A-Guide-For-Cities.pdf>

30. Danchu, A. R., Strat, V. A. Analysis Of Foreign Direct Investments In Romania. *Politecnico di Torino, Corso di laurea magistrale in Ingegneria Gestionale*, 2023. P. 112.

31. Snieska V., Zykeine I. City attractiveness for investment: characteristics and underlying factors. Volume 213. 2015. P. 48–54. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042815057493?via%3Dihub>

32. Рзаєв Г. І., Вакулова В. О. Методики оцінки інвестиційної привабливості на рівні країни та перспективи їх використання в економічному аналізі. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2016. № 3(1). С. 137–143.

33. Небрат В. В., Корніяка О. В. Особливості механізмів капіталоутворення та інвестування в Україні як чинник фінансових ризиків в умовах війни та післявоєнного періоду. *Грааль науки*. 2022. № 16. С. 31–34.

34. Швець Ю. О., Бурдило О. В. Оцінка інвестиційного клімату в Україні: стан, проблеми та шляхи його поліпшення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Випуск 12, частина 2. 2017. С. 165–168. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/12_2_2017ua/37.pdf.

35. Панухник О. В. Війна та український бізнес. *Матеріали VIII Міжнародної науково –практичної конференції «Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах»*. Полтава. 2022. С. 32–34.

36. Антоніос Заїріс. Курс прямих іноземних інвестицій в економіку Греції. *Східно –Західний журнал економіки та бізнесу*. Том. XIX. № 2. 2019. С.11–32.

37. Коренюк П., Копил О. Концептуальні підходи та методи визначення інвестиційної привабливості національної економіки. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2018. Вип. 2 (14). С. 56–62

38. Довгань Ю.В. Оцінка інвестиційної привабливості (на прикладі України, Вінницької області та олійно–жирового підкомплексу). *Фінанси, бухгалтерський облік, банки*. 2016. Вип. 1 (21). С. 235–244.
39. ICRG – International Country Risk Guide. URL: <http://www.prsgroup.com/wpcontent/>
40. Theodor Friederiszik, Marcel Stapke, Andre Wolff. International business compass. Hamburg. 2018. P. 53. URL: [https://cdn.uc.assets.prezly.com/8934f248 – d645–4016–bd3f–8e399a8f7da2/– /inline/no/BDO_IBC_2018_Executive_Summary_EN_20180524_v2.pdf](https://cdn.uc.assets.prezly.com/8934f248-d645-4016-bd3f-8e399a8f7da2/-/inline/no/BDO_IBC_2018_Executive_Summary_EN_20180524_v2.pdf)
41. The Global Competitiveness Report 2017–2018 / ред. проф. Клаус Шваб. *Всесвітній економічний форум*. 2019. С. 379.
42. Європейська Бізнес Асоціація (ЕБА). 2020–2024. URL: [https://eba.com.ua/research/doslidzhennya –ta –analytika/](https://eba.com.ua/research/doslidzhennya-ta-analytika/)
43. Бланк І. А. Інвестиційний менеджмент. Київ: ІТЕМ ЛТД, 1995. С. 448.
44. Вдович П.І., Дацишин М.Б. Оцінки регіональної інвестиційної політики представниками бізнесу і влади. *Інвестиційна політика в Україні на регіональному рівні: економічні есе*. Київ: Інститут Реформ, 2003. С. 19–24.
45. Світовий банк в Україні. URL: <https://www.worldbank.org/uk/country/ukraine>
46. Сторонянська І.З. Теорія та практика регіонального розвитку: колективна монографія / за заг. ред. К.Ф. Ковальчука, Л.М. Савчук. Дніпро: Герда, 2016. С. 51–65.
47. Rudevskaya V., Shvets N., Shkvaryliuk M., Tanase V. Genesis of the concept of sustainable development and the directions of its achievement in society. *Socio –economic relations in the digital society*. Volume 4 (46), 2022. P. 37–48.
48. Doing Business Index Rating, WB. URL: <https://archive.doingbusiness.org/en/doingbusiness>

49. Global Competitiveness Index Rating, WB. URL: <https://databank.worldbank.org/source/africa-indicators/Series/GCI.INDEX.XQ> –development –
50. Investment Attractiveness Index Rating, EBA. URL: <https://eba.com.ua/en/research/doslidzhennya-ta-analytyka/>
51. Гавловська Н.І., Рудніченко Є.М., Гарбузюк В.В., Білань В.Ю. Основні тенденції формування інвестиційного клімату з позиції впливу на економічну безпеку держави. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2021. №6, Т. 1. С. 127–131
52. Показники надходження ПІІ в Україну. Міністерство фінансів України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/>.
53. National Bank of Ukraine. Average annual exchange rate of the US dollar. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/exchangerate-chart>.
54. Ukraine's GDP indicators. Ministry of Finance of Ukraine. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/>.
55. Шушлат О. М. Аспекти поліпшення інвестиційного клімату України в умовах євроінтеграції. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2022. № 2 (60). С. 129–137.
56. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
57. Кременчуг Online. URL: <https://kremenchug.ua/>
58. Vasylytsiv T. G., Klipkova O. I., Lupak R. L., Mitsenko N. G., Mishchuk I. P. Monetary and financial policy of Ukraine: theoretical –empirical connections and priorities of state regulation. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2019. Vol. 4. No. 31. P. 320–330.
59. Міністерство фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/>.
60. «Interfax –Україна». URL: <https://interfax.com.ua/news/blog/896001.html>
61. Advantage Ukraine: The investment initiative of the Government of Ukraine. 2022. URL: <https://advantageukraine.com>
62. Стан розвитку ІТ-індустрії в Україні. 2020. URL: <https://www.smedevelopment.info/articles/get/132/>

63. Васильців Т. Г., Лупак Р. Л., Волошин В. І. Стратегічні імперативи державної політики протидії гібридним загрозам і забезпечення економічної безпеки України. *Економіка України*. 2021. № 2. С. 32 –51.

64. Сьогодні. URL: <https://economics.segodnya.ua/ua/economics/enews/voyna-vsego-mira-protiv-ri-kto-i-kak-pomogaet-ukraine-v-borbe-s-agressorom-1606879.html>

65. «Відновлення України». URL: <https://recovery.gov.ua/>

66. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/>

67. ТСН. URL: <https://tsn.ua/>

68. Суспільне Новини. URL: <https://suspilne.media/>

69. Ре: Маріуполь. URL: <https://re-mariupol.com/>

70. Експерт в трансформації міст та професійний помічник для мерів. URL: <https://bcl.com.ua/>

71. Urban coalition for Ukraine. URL: <https://ro3kvit.com/>

72. Проекти за підтримки Світового банку. URL: <https://projects.worldbank.org/en/projects-operations/project-detail/P180318>

73. Найбільша база даних та новин для залізничного бізнесу. URL: <https://railmarket.com/>

74. European Investment Bank URL: <https://www.eib.org/en/>

75. Buduyua. URL: <https://www.buduyua.com/>

76. UVT Group. URL: <https://uvt-group.com/>

77. «Oselya service. URL: <https://www.oselya.com.ua/>

78. Голишева Є. О., Грищенко О. Ф., Макаренко Є. В. Аналіз досвіду країн «азійських тигрів» для формування стратегічних напрямків науково – технологічного розвитку вітчизняних промислових підприємств. *Ефективна економіка*. 2018. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6419>

79. Трушкіна Н. В., Кітріш К. Ю. Управління ланцюгами постачань у контексті концепції індустрія 4.0. *Ефективна економіка*. 2020. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8399>

80. Maddison Project Database. 2013. URL: <https://www.rug.nl/ggdc/historicaldevelopment/maddison/releases/maddison-project-database-2013>.

81. «Finance UA». URL: <https://news.finance.ua/ua/news-/400091/ekonomichne-dyvo-za-odne-pokolinnya-pivdena-koreya-pryklad-dlya-ukrayiny>

82. Бородіна О. Базові тренди повоєнної трансформації економіки України: бюджетна децентралізація, індустрія 4.0, регіональний енергоменеджмент. *Journal of Innovations and Sustainability*. 2022. Vol. 6(1). DOI: <https://doi.org/10.51599/is.2022.06.01.04>

83. Хватов Ю.Ю. Економіка Франції: етапи і аналіз сучасних тенденцій розвитку. *Академічний огляд*. 2016. №2. С. 118–126.

84. Конференція Організації Об'єднаних Націй з торгівлі та розвитку ЮНКТАД. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/tdr2016_ua.pdf

85. Central Statistic office of Ireland. URL: <https://www.cso.ie/en/index.html>

ДОДАТКИ

Ключові галузей для залучення інвестицій в Україну

Галузь	Опис галузі
Промислове виробництво	Промислове виробництво є ключовою сферою української економіки. Широка галузь машинобудівних підприємств країни виготовляє різноманітні продукти, включаючи турбіни, електрогенератори, залізничні вагони, та інше. Цей сектор має значний потенціал для подальшого зростання, адже у 2022 році промисловість складала приблизно 25% валового внутрішнього продукту країни. За різними аналізами, обсяг промислового виробництва в Україні до 2030 року може досягти близько \$100 мільярдів.
Будівництво	Для відновлення країни прогнозується, що знадобиться не менше 350 мільярдів доларів інвестицій. Україна має великий потенціал для розвитку будівельної галузі після закінчення конфлікту. Країна володіє значними ресурсами, включаючи доступну робочу силу, дешеві будівельні матеріали та розвинену транспортну інфраструктуру. Відновлення будівельних об'єктів та створення нових є пріоритетним завданням для країни і відкриває значні перспективи для інвесторів.
Оборонно – промисловий комплекс	Україна відіграє основну позицію у забезпеченні європейської безпеки. Інвестиції в її оборонну промисловість можуть посилити безпеку континенту та допомогти стримувати російську агресію. Військова техніка, виготовлена в Україні, вже довела свою ефективність у справжніх умовах. Наприклад, біла «Байрактар», виготовлені турецькою компанією Baykar Makina за участю державних інженерів, успішно знищують російську бронетехніку та інші військові об'єкти. Це визначає державну військову техніку привабливим об'єктом для залучення інвестицій для тих, хто зацікавлений у просуванні саме цієї сучасної та актуальної технології.
Інформаційні технології	Україна це перша держава, яка перетворила основну частину власних офіційних процесів та держ послуг на діджиталізовані рішення. Це свідчить про швидкий розвиток цифрового сектору та електронного урядування в країні. Протягом останнього десятиліття українська ІТ –індустрія демонструє вражаючі темпи зростання, стаючи магнітом для інвестицій. Покращення економічних умов і фінансові стимули залучають як місцевих і зарубіжних інвесторів до українських ІТ –компаній. У 2018 році державні технологічні стартапи залучили рекордні \$323 млн, що на 22% більше порівняно з \$265 млн у 2017 році.
Агропромисловий комплекс	Завдяки 33% світових чорноземів, сприятливому клімату та близькості до основних ринків, Україна займає центральне місце у світовій економіці, забезпечуючи значні можливості для переробки. Країна відома своїм лідерством у експорті соняшникової олії та є одним з найбільших експортерів зернових культур. Україна активно реалізує різноманітні сільськогосподарські культури, такі як пшениця, кукурудза, ячмінь, соняшник, цукровий буряк, тютюн, бобові, фрукти та овочі, підтверджуючи свій статус світового лідера. Щорічно в Україні збирають вражаючий обсяг зернових культур – від 90 до 100 мільйонів тонн у мирний період. Україна також посідає третє місце за обсягами експорту зерна у світі, щорічно постачаючи на міжнародні ринки 50–60 мільйонів тонн.

Природні ресурси	В недрах України присутні понад 20 тисяч родовищ і проявів з різних видів корисних копалин і сировини. Із них 8949 родовищ мають промислове значення й враховуються в Державному балансі запасів корисних копалин. Україна має можливість задовольнити свої власні потреби та експортувати важливі корисні копалини та їхні продукти переробки. Це охоплює такі ресурси, як залізо, марганець, титан, цирконій, сіль калійна, сіль кухонна та інші
Металургія та металообробка	Держава володіє величезними запаси сирової залізної руди, що оцінюються приблизно в 6,5 мільярда тонн. В Україні присутній серйозний потенціал для розвитку зеленої металургії в цілому та ринку заліза прямого відновлення. У 2017 році обсяг експорту металургійної продукції з України склав понад \$10 мільярдів, що становило близько 23,4% загального обсягу експорту. Металургійні підприємства країни мають значний досвід у виробництві сталі та інших металів за сучасними технологіями, що дозволяє їм випускати продукцію відповідно до інтернаціональних регламентів та бути достойним конкурентом на міжнародному ринку. Україна має прямий доступ до європейських та азіатських ринків, де існує великий попит на металургійну продукцію.
Фармацевтика	У фармацевтичній галузі України співіснує довга історія з інноваціями, роблячи її країну однією із провідних держав з привабливості для інвестицій в цю галузь. Більшість українських фармацевтичних компаній відповідають міжнародним стандартам, а багато виробничих потужностей оновлено відповідно до GMP. Україна має загальну частку старіння в 17,4%, а серед сільського населення – 19,8% (за шкалою ООН, старість за умов > 7%). Це призводить до великого попиту на медичні засоби та послуги. Згідно з Всесвітньою організацією охорони здоров'я, український ринок фармацевтичних товарів, на момент 2022 року, становив близько \$4 мільярдів. За прогнозами, цей ринок буде зростати в середньому приблизно на 5% щорічно до 2028 року.
Відновлювана енергетика	Україна привертає міжнародних інвесторів завдяки своєму високому рівню зеленого тарифу, одному з найвищих у світі відповідно до офіційних даних. Цей фактор стимулює розвиток сектору відновлюваної енергетики та сприяє інвестиційній активності в країні. До 2030 року зелений тариф укладено за курсом євро, що робить його стабільним і привабливим для інвесторів на довгострокову перспективу. Україна визначила амбіційну ціль збільшити частку відновлюваної енергетики у виробництві електроенергії до 25% до 2035 року, що є позитивним сигналом для майбутнього розвитку галузі. За офіційними звітами уряду, сектор відновлюваної енергетики в Україні демонструє стійкий ріст.
Логістика та інфраструктура	Логістика виступає однією з визначальних галузей української економіки. За даними Державної служби статистики України, у 2022 році обсяг вантажоперевезень в країні становив близько 1518 мільйонів тонн, з 74% здійснювалось автомобільним транспортом та 21% – залізничним. У той же період середньодобові перевезення склали 4160 тисяч тонн. Дорожня мережа розвинута, і її довжина становить приблизно 158,4 тисяч км. Морські порти України знаходяться на Чорному та Азовському морях, і загальний обсяг вантажопотоку становить близько 1852 тисяч тонн щороку. Річкові порти розташовані на Дніпрі, Дунаї та інших річках, і загальний обсяг вантажопотоку становить близько 3482 тисяч тонн на рік. Аеропорти України обслуговують приблизно 9 мільйонів пасажирів на рік.

Джерело: створено автором на основі [60, 61, 62]

ДОДАТОК Б

Пункти відновлення України висвітлені українським урядом на конференції в
Лондоні, 2023 рік

Пункт	Суть
Оцінка збитків	Перший крок – це проведення незалежної, професійної та прозорої оцінки збитків і потреб на відбудову. Для цього український уряд у співпраці зі Світовим банком, Європейською Комісією та ООН створив спеціальний інструмент. Було здійснено дві Оцінки завданої шкоди та потреб на відновлення (RDNA), що є детальним оглядом наслідків війни у двадцяти різних секторах. Станом на 24 лютого 2023 року, потреби на відновлення оцінюються у 411 мільярдів доларів. Ця сума не враховує багатьох збитків, зокрема тих, які були завдані внаслідок теракту на Каховській ГЕС, здійсненого російськими військами.
Етапи відновлення	Необхідно розділити процес відбудови на кілька етапів. Перший етап – це швидке відновлення (rapid recovery), яке було розпочато ще у 2022 році і зараз він продовжується. Цей етап включає проекти, необхідні для виживання країни та її населення в умовах війни. За оцінками Світового банку, на момент 2023 року на такі першочергові проекти Україні потрібно 14,1 мільярда доларів. Другий етап – це довгострокова відбудова, яка триватиме багато років. Плани для реалізації довгостроково етапу вже існують і різних напрямках та галузях («Цифрова держава», «Зміцнення оборони та безпеки», «Зміцнення інституційної спроможності»)
Пріоритети швидкого відновлення	Вкрай важливо правильно визначити пріоритети у відновлювальних роботах. На цей рік уряд визначив п'ять ключових напрямків: енергетика, гуманітарне розмінування, житло, критична та соціальна інфраструктура, підтримка економіки. Як було зазначено, для першочергових завдань у цих сферах на початок 2023 року потрібно 14,1 мільярда доларів. Проекти в кожній із цих сфер вже існують і знаходяться на різних етапах, від планування до визначення таймлайнів.
Архітектура відновлення	Втілення проектів відновлення вимагає створення спеціальної "архітектури" та регулярних платформ для співпраці. У 2022 році була запроваджена посада Віце –прем'єр –міністра з відновлення. Також створено Держ. агентство відновлення, цільовий Фонд подолання наслідків агресії та посади заступників міністрів з відновлення у відповідних відомствах. Важливим елементом є активне залучення регіональної влади, що відповідає реформі децентралізації. Крім внутрішньої структури відновлення, було запроваджено новий механізм для постійної взаємодії з міжнародними партнерами, а саме Координаційну платформу донорів. Віце –прем'єр –міністр з відновлення представляє українську сторону на цій платформі. Уряд планує розширити роботу платформи, залучаючи до її засідань приватний сектор, який також братиме участь у відбудові.
Прозорість	Прозорість і підзвітність є ключовими аспектами. Український уряд прагне зробити процес відновлення максимально зрозумілим і збалансованим. Відновлення України має стати синонімом прозорості. У 2022 році було представлено Digital Restoration Ecosystem for Accountable Management (DREAM), яка дозволяє контролювати кожен етап кожного проекту відновлення. Станом на перше півріччя 2023 року в цю систему вже внесено понад 5 тисяч об'єктів для відновлення.

Параметричний підхід	Параметричний підхід передбачає, що уряд встановлює загальні рамки, широкі політики та основні вимоги. Наприклад, на законодавчому рівні запроваджуються нові стандарти для будівництва житлових будинків, які включають обов'язкову наявність бомбосховищ та інші важливі вимоги. Build back better розуміє під собою відновлення на вищому рівні, ніж це було від самого початку
Регіональний підхід	Регіональний підхід передбачає, що міжнародні партнери беруть під патронат окремі регіони та громади України. 30 країн підписали Декларацію про підтримку ініціативи щодо надання координованої допомоги у відновленні українських громад та регіонів. За рік понад 300 територіальних громад України уклали 1,5 тисячі партнерських угод. Близько 60 країн світу допомагають відновлювати наші міста, селища та села. Наразі реалізуються або вже реалізовані 214 проектів у співпраці з державами –партнерами або міжнародними організаціями.
Джерела фінансування відновлення	Уряд України сподівається на отримання репарацій від Росії. У 2023 році розпочалася підготовка справедливого механізму, який дозволить конфіскувати до 500 мільярдів доларів російських активів, заморожених на Заході. Рада Європи прийняла історичне рішення щодо створення Реєстру збитків, завданих агресією Росії проти України, який є першим компонентом Міжнародного компенсаційного механізму. Друге джерело фінансування відбудови – це кошти з українського бюджету, включаючи конфісковані російські активи в Україні. У бюджеті України на 2023 рік вже передбачено 3,3 мільярда доларів для відновлювальних робіт, які вже розпочалися. Третє джерело – це допомога від міжнародних партнерів, включаючи міжнародні фінансові організації.
Залучення приватного сектору	Жодна масштабна, ефективна та швидка відбудова не можлива без участі приватного капіталу та інвестицій. Уряд переконаний, що саме бізнес та підприємці зможуть зробити відновлення України по –справжньому результативним. Вже зараз Україна пропонує міжнародним інвесторам національні проекти та інвестиційні можливості. Спільно зі Світовим банком, Корпорацією США з фінансування міжнародного розвитку (DFC) та іншими партнерами, уряд розробляє дієву модель страхування військових ризиків для інвестицій в Україну.

Джерело: створено автором на основі [66]

ДОДАТОК В

Національні, приватні проекти та концепції регіонального та
інфраструктурного відновлення

Реалізатор, Місто	Ідея/План/Концепція
RE: Mariupol, Маріуполь	Проект виник від ідеї українського дизайнера з Маріуполя, який закликає до перегляду підходів у містобудівництві. Це передбачає перетворення колишніх промислових зон «Азовсталь» та узбережжя Кальміусу в нові змішані райони, а також створення нового транспортного вузла у історичній частині міста. Крім того, команда проекту RE: Mariupol враховує питання безпеки, включаючи створення потужної військової бази у місті, щоб забезпечити його як "місто – фортецю" з унікальними шляхами розвитку, затвердженими законодавством.
Big City Lab, Маріуполь	Розробники з урбан –агенції Big City Lab вбачають можливість виправлення помилок містобудування минулого, пропонуючи концепцію для відбудови Маріуполя. Зокрема, вони звертають увагу на проблему розташування залізниці, яка перешкоджає доступу до набережної для мешканців і гостей міста. Головною метою цієї концепції відновлення є створення екологічно чистої промисловості, приваблення інвестицій та підтримка розвитку малого та середнього бізнесу. Вона передбачає перебудову мікрорайонів, будівництво різних типів житла, формування активних першого поверху міських кварталів, розширення доступу до моря та створення зелених зон.
Ro3kvit, Маріуполь	Команда Ro3kvit, яка отримала підтримку від зарубіжних експертів, акцентує на екологічних аспектах відбудови. Вони підкреслюють важливість інвестицій у розвиток екологічно чистих секторів промисловості та застосування зелених технологій. Окрім цього, вони вказують на значення переробки будівельних матеріалів та промислових відходів, таких як шлаки, а також на необхідність відновлення порту, який буде мати стратегічне значення для відновлення східних регіонів. Щодо території заводу «Азовсталь», пропонується зробити її багатофункціональною, створивши тут музей і меморіал на честь захисників Маріуполя.
Національна програма DREAM, Ірпінь	За даними платформи DREAM, на Київщині наразі реалізують або знаходяться в процесі реалізації понад 580 проектів відновлення. На початок 2024 року тільки в Ірпені було вкладено понад 1 млрд гривень у будівництво та ремонт будинків в рамках урядової програми «Відновлення». Однією з ініціатив є Irpin Reconstruction Summit, яка передала 20 проектів реконструкції та відновлення постраждалих будівель міській раді Ірпеня. Серед них – проект реконструкції Романівського мосту через річку Ірпінь, який був підірваний під час початкових днів російської агресії. Інша команда пропонує зберегти фрагменти зруйнованого мосту як "алею птахів". У свою чергу, розробники проекту відновлення Ірпінського будинку культури пропонують використати залишки будівлі для створення меморіального парку, який буде поєднувати минуле та майбутнє міста.

Vuduua, Гостомель	<p>Автори проекту відновлення ліцею у Гостомелі створюють «Школу майбутнього», покладаючи особливий акцент на дбайливе створення сприятливого середовища для дітей. Цей проект здійснюється за підтримки благодійного фонду Vuduua та архітектурного бюро Archimatika. У дизайні фасаду будівлі архітектори планують відтворити елементи, що асоціюються з легендарним українським літаком "Мрія" (АН –225 "Мрія"), який був пошкоджений під час нападу на аеропорт у Гостомелі у лютому 2022 року. Предбачено, що ангар літака буде видно зсередини приміщення школи та подвір'я, а також передбачений урбан –парк та зони для спортивних та розважальних заходів.</p>
UVT GROUP, Бородянка	<p>Концепцію відновлення школи розробила компанія UVT GROUP. Архітектори, що працювали над проектом, планують не просто відновити школу, а створити культурний центр для мешканців і гостей Бородянки. Автори проекту Ганна Шепеленко та Олексій Агафонов пропонують використовувати перший поверх як театральний простір, а верхні поверхи – для освітніх потреб. «Ми зробили головний фасад школи на південь, де найбільше сонячного світла, і облаштували його хвилястими формами, що символізують прикладне мистецтво та вільний творчий потік. Світлий бетон відтіняється від тепла деревини, створюючи атмосферу затишку та безпеки», – розповідають автори проекту.</p>
Націона – льна програма, Харків	<p>Незважаючи на постійні обстріли, відновлювальні роботи все одно тривають. Влітку 2023 року Терехов повідомляв про відбудову 200 будинків. Архітекторка Анна Вікен вважає, що якщо несучі бетонні конструкції панельних будинків залишилися цілими, то доцільно використовувати їх при реконструкції, навіть якщо верхні поверхи доведеться демонтувати. Такий підхід до відновлення є екологічно сталим та відповідає принципам сталого розвитку, зауважує архітекторка. Разом з інженером Дмитром Макагоном вона розробила проект відновлення Північної Салтівки, використовуючи модульні конструкції та утеплені металеві панелі. Проект передбачає три варіанти відновлення, залежно від ступеня пошкодження панельних будинків. Кожен з цих варіантів акцентує на енергоефективності та економічності. Якщо будинок потребує демонтажу верхніх поверхів, їх пропонується замінити новими блоками, які будуть виготовлені окремо та встановлені на висоту.</p>
Oselya, вся Україна	<p>Монтаж модульного житла – швидке рішення, яке частково дозволило закрити нагальну потребу розміщення для вимушених переселенців у перший рік після повномасштабного вторгнення. Ідея концепції Oselya – будівництво полягає в створенні постійних мультифункціональних споруд, які не потребують демонтажу і можуть адаптуватися під різноманітні потреби міста у майбутньому. Однією з переваг є можливість швидкої зведення без застосування важкотонажної техніки та з мінімальними витратами. Розробники концепції підкреслюють, що цей проект спрямований на створення включального простору з акцентом на взаємодію між мешканцями. Крім того, без потреби у реконструкції, він може слугувати як житло, офісні приміщення, апартаменти або центр розвитку дитини.</p>

Джерело: створено автором на основі [65, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75]